

Prijevod i analiza dijela fantastičnoga romana Spoločenstvo Zrod vlčej bojovničky Laure Ensi

---

Vuković, Žana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:346962>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ZAPADNOSLAVENSKE JEZIKE I KNJIŽEVNOSTI

Žana Vuković

**PRIJEVOD I ANALIZA DIJELA FANTASTIČNOGA ROMANA *SPOLOČENSTVO:*
ZROD VLČEJ BOJOVNÍČKY LAURE ENSI**

Diplomski rad

Mentorica:

dr. sc. Ivana Čagalj, doc.

Zagreb, 2023.

Sadržaj:

I. Uvod.....	4
II. Fantastika.....	5
II.1. Fantastika kao žanr.....	5
II.2. Slovačka fantastika.....	7
II.3. Likantropija.....	9
III. Prijevodni postupci, strategije i metode.....	10
III.1 Prijevodni postupci.....	10
III.1.1. Direktni prijevodni postupci.....	10
III.1.2. Indirektni prijevodni postupci.....	10
III.2. Prijevodne strategije.....	11
III.2.1. Sintaktičke strategije.....	11
III.2.2. Semantičke strategije.....	11
III.2.3. Pragmatičke strategije.....	12
III.3. Prijevodne metode.....	12
III.3.1. Metode s orijentacijom polaznom jeziku.....	13
III.3.2. Metode s orijentacijom ciljnom jeziku.....	13
IV. Prijevod dijela romana <i>Spoločensvo: Zrod vlčej bojovníčky</i>.....	14
V. Analiza prijevoda.....	37
V.1. Imena.....	37
V.2. Fraze i frazemi.....	39
V.3. Sintaktičke promjene.....	41

V.3.1. Morfološke i leksičke pojave.....	45
V.4. Semantičke promjene.....	48
V.5. Pragmatičke promjene.....	53
VI. Zaključak.....	55
VII. Literatura.....	57

I. Uvod

Ovaj diplomski rad bavi se prijevodom dijela fantastične knjige *Spoločensvo – Zrod vlčej bojovníčky* mlade slovačke autorice Laure Ensi, rođene 1998. godine, porijeklom iz Bratislave. Ensi je prvu knjigu izdala 2018. godine, te je to ujedno i prva knjiga u trilogiji *Spoločensvo*. Ensi također koristi pseudonim kao autorica (pravo ime joj je Laura Beňová), a primarno piše fantastične i romantične romane.¹ Knjige su joj primarno namijenjene djeci i mladima, a počela je pisati još u srednjoj školi. Općenito je ljubitelj poezije te serijala o Harryju Potteru, što je ujedno i utjecalo na njen stil pisanja, odnosno na pisanje fantastike.

U ovom radu objašnjava se fantastika kao žanr s predstavljanjem osnovnih elemenata i karakteristika, kao i nastanka ovog žanra. Budući da postoji više modela unutar samog žanra, nekoliko najpopularnijih klasifikacija je u ovom radu objašnjeno. Također, objašnjena je i uloga likantropije, odnosno vukodlaka u istom, budući da se roman *Spoločensvo – Zrod vlčej bojovníčky* bavi upravo ovim magičnim bićima.

Zatim fokus ovog rada prelazi na načine prevođenja, odnosno na mnoge prijevodne postupke, prijevodne strategije i prijevodne metode kojima se prevoditelji koriste kako bi im proces prevođenja bio što lakši te kako bi njihovi prijevodi bili što kvalitetniji i uspješniji. Budući da ih ima mnogo, u ovom radu nastoji se na jednostavan način objasniti one najčešće, kao i podijeliti ih po određenim klasifikacijama. Tako se prijevodni postupci dijele na direktne i indirektne prijevodne postupke, prijevodne se strategije dijele na sintaktičke, semantičke i pragmatičke, a prijevodne metode se dijele na metode koje su usmjerene izvornom ili ciljnom jeziku. Pri tome je izvorni jezik onaj na kojem je tekst originalno napisan, dok je ciljni jezik onaj na kojeg prevoditelj zadani tekst prevodi. U ovom slučaju, izvorni jezik je slovački, a ciljni jezik je hrvatski.

Iz knjige *Spoločensvo: Zrod vlčej bojovníčky* prevela sam šest poglavlja, počevši s poglavljem 45, te zaključno s poglavljem 50. Ova poglavlja predstavljaju dio knjige, koji je napisan na način da funkcionira kao kratka zasebna priča, prije nego se spaja s ostatkom knjige. Upravo iz tog razloga odlučila sam se za prijevod upravo ovih šest poglavlja. Radnja ovog dijela bavi se

---

¹ https://www.goodreads.com/author/show/18279767.Laura_Ensi (pristup 23.02.2023.)

vučicom Albom, kako je imenovana od strane jednog od likova, Louvela, budući da se sama ne sjeća svog imena, te njenim zatočeništvom i konačnim bijegom iz istog nakon mjeseci i mjeseci provedenih u zarobljeništvu, zbog naslućivanja od strane neprijatelja da je posebna, bijela alfa vučica.

Knjiga je primarno namijenjena tinejdžerskoj publici te je stoga često i razgovornije stilizirana, a narativni dijelovi često su pisani kratkim rečenicama, koje su u skladu sa stanjem zarobljene i prestravljene pripovjedačice. U prijevodu sam nastojala postići to, da prijevod ostane na razgovornijoj razini kako bi ga zamišljena tinejdžerska publika mogla čitati u jednakoj kvaliteti kao i u originalu.

Konačno, ovaj rad predstaviti će navedeni vlastiti prijevod šest poglavlja knjige *Spoločenstvo – Zrod vlčej bojovničky*, koji se fokusiraju na djevojku Albu, njeno zatočeništvo i bijeg u slobodu. Zatim slijedi analiza prevedenoga teksta s nastojanjem da se što uspješnije objasni kako i u kojoj situaciji su određeni prijevodni postupci i strategije bile korištene.

II. Fantastika

II.1. Fantastika kao žanr

Fantastika kao žanr stara je ni dvjesto godina, iako njeni korijeni potječu još iz doba antike (Mathews 2002: xv–xx, 1–11). U prošlosti, iako su razna djela sadržavala nadnaravne elemente, oni se ipak ne smatraju djelima fantastike, budući da su bila inspirirana mitološkim tradicijama. No, Mathews smatra da je moderna fantastika ipak povezana s legendama i mitovima te raznim bajkama i folklorom (*ibid.*: 1), te su mnoga starija djela pridonijela razvoju fantastike, iako to sama nisu bila (*ibid.*: xv–xx). Za vrijeme romantizma, pogotovo u gotičkoj i viktorijanskoj književnosti, fantastika se počela znatno razvijati te je postala ključna za razvoj moderne fantastike, da bi u XIX. i ranom XX. stoljeću krenuo razvoj fantastike, primarno namijenjene mlađoj publici, poput *Alise u zemlji Čudesas* Lewisa Carrola, *Pinocchija* Carla Collodija ili *Petra Pana* J. M. Barrieja. No, djelima poput Tolkienova *Gospodara prstenova*, fantastika je približena i odraslim čitateljima,

konstruirana je kao žanr te se pokazalo da fantastika nije žanr samo za djecu (Łaszkiwicz 2019: 13).

Mnogi književni kritičari još uvijek nisu skloni ovome žanru, tvrdeći kako je manjak realnosti u njemu jedan od glavnih problema, s obzirom da se fantastika primarno bavi raznim, često bizarnim avanturama u nestvarnim svjetovima. Usprkos tome, fantastika mnogima služi kao bijeg iz realnoga svijeta u kojem žive, te im dopušta da se upoznaju s onim, što u stvarnosti nikad ne bi mogli – magijom (*ibid.*: 14). Moderna fantastika često upoznaje čitatelja s mladim protagonistom, brojnim magičnim bićima, dihotomijom dobra i zla, ali i čestim nasiljem i ljubavnim motivima (*ibid.*: 14–15).

Prema Lisi Tuttle, fantastika se može podijeliti na nekoliko podvrsta: herojska fantastika (heroic fantasy), visoka fantastika (high/epic fantasy), dinastijska fantastika (dynasty fantasy), humoristična fantastika (humorous fantasy), mračna fantastika (dark fantasy), vremenska fantastika (time-slip fantasy), magijski realizam (magical realism) i romantična fantastika (romantic fantasy). Herojska fantastika uglavnom prati standardni narativni zadatak glavnog lika da svlada prepreke i dođe do određenog cilja, te se često javljaju motivi mačeva i čarobnjaštva. Visoka, odnosno epska fantastika je dulja od uobičajenog herojskog epa i sadrži veći broj značajnih likova. Dinastijska fantastika je zapravo proširenje prethodne te se bavi avanturama protagonistovih potomaka. Mračna fantastika se bavi temom straha i horora te prisutnošću okultnog i često se uspoređuje s visokom fantastikom. U vremenskoj fantastici čest motiv je putovanje kroz vrijeme. U magijskom realizmu se fantastični elementi javljaju u realističnom okviru, dok je u romantičnoj fantastici jednaka zastupljenost fantastike i romantike (Tuttle 2005: 10–13).

Drugu podjelu fantastičnih narativa nudi Farah Mendlesohn koja razlikuje portal-potrugu (the portal-quest), imerzivnu (the immersive), intruzivnu (the intrusive) i liminalnu (the liminal). Portal-potruga upoznaje i čitatelja i protagonista s novim, nepoznatim svijetom koji je potrebno razotkriti i upoznati za vrijeme određenog zadatka, odnosno avanture. Ono što je poznato unutar fantastičnog svijeta se rijetko propitkuje te su česti detaljni opisi, koji se otkrivaju tijekom istraživanja novoga svijeta. Imerzivna fantastika nije toliko opisna. Čitatelj i protagonist su uronjeni u novi svijet te razmatraju samo ono što je otkriveno, a bilo kakva naracija vezana uz opise u takvom bi djelu narušila postojanost svijeta i ostavila dojam da nije u potpunosti razrađen. Ovaj tip fantastike tjera protagonista da propitkuje svoju realnost te ga ponekad tjera i da postane

antagonist imaginarnog svijeta u kojem se nalazi. U intruzivnoj fantastici se nadnaravni elementi najednom pojavljuju u svijetu bez magije te time istom narušavaju stabilnost. U ovom tipu se nudi nekoliko opisa kako bi i čitatelj i protagonist mogli naučiti više o tome što se događa. Protagonist uči na temelju onoga što doživljava te se ono što je nametnuto na neki način mora razriješiti, bilo pobjedom ili kontroliranjem situacije. Konačno, kod liminalne fantastike, ključ je tajnost. Magija je u pozadini, ne mora nužno ni biti u potpunosti otkrivena, a protagoniste ne iznenađuje niti im je strana. Čitatelj je često iznenađen njenom prisutnošću, dok protagonist na istu ne reagira (Mendlesohn 2008).

Sljedeću klasifikaciju fantastike nudi John H. Timmerman. Timmerman nudi šest povezanih karakteristika, koje zaokružuju jezgru fantastike: priča, uobičajen lik, drugi svijet, magija i nadnaravno, borba između dobra i zla, te zadatak. Priča predstavlja središnji element koji omogućuje čitatelju da uđe u novi svijet. Isti proživljava kroz uobičajenog lika, koji je obična osoba, spremna za avanturu. Drugi svijet je mjesto u kojem se avantura odvija, a magija i nadnaravno se u istom mogu pojaviti na više načina. Borba između dobra i zla je glavni motiv, a prisutnost nekog zadatka je ključna za protagonista kako bi ih ispunio i završio priču (Timmerman 1983: 5–103).

Prema navedenim tipologijama, roman *Spoločenstvo – Zrod vlčej bojovničky* moguće je svrstati pod magijski realizam prema Tuttle, s Mendlesohninim imerzivnim narativom te Timmermanovim karakteristikama magije, nadnaravnog i zadatka.

II.2. Slovačka fantastika

Prema Zuzani Botkovej (Botková 2013), da bi slovačka fantastika došla do današnjeg stanja gdje tek počinje biti samostalan žanr, trebalo je proći puno vremena, tako da u suvremenom dobu ima tek nekoliko autora koji se smatraju pravim autorima fantastike. Botková u svom radu navodi razvoj slovačke fantastike kroz vremenske periode, a koji započinje u razdoblju romantizma. Budući da su tad primarne teme bile nacionalne, nije moguće izdvojiti pojedine autore kao začetnike ili tvorce slovačke fantastike, iako su koristili fantastične elemente u svojim djelima. Jedan od takvih autora bio je Ján Botto sa svojom baladom *Lucijný stolček*, u kojem se služi

fantastičnim elementima poput vječnog života, vještica i demona. Autori Štúrove generacije također su koristili fantastične elemente u svojim djelima. Primjerice, Gustáv Reuss smatra se začetnikom slovačke fantastike, a glavno djelo mu je *Hviezdoveda*. Upravo ovo djelo jedno je od najstarijih i najranijih slovačkih fantastičnih djela (Botková 2013: 19).

Nastankom Čehoslovačke krenuo je bolji razvoj slovačke fantastike. Dvovarijantni čehoslovački jezik postao je službeni te se književnost počela slobodnije izdavati na slovačkom jeziku. Peter Suchanský u svom romanu *Záhadne lietadlo* spaja avanturistički roman sa špijunskom tematikom te elementima putopisa i fantastike. Andrej Kalník u svom romanu *Poklad Inkov* koristi planine kao mistično mjesto (*ibid.*: 20).

Nakon 1948. godine, slovačka fantastika pada u pozadinu zbog promjene režima. Tek oko 1956. godine dolazi do pobune autora, što se vidi i u književnim djelima. Dominik Tatarka u svom djelu *Démon súhlasu* koristi fantastične narativne elemente tako što kao naratora postavlja mozak preminulog čovjeka. Jozef Tallo piše jedno od prvih djela koja se bave tematikom potencijalne prijetnje koju vanzemaljci predstavljaju ljudima, *Vlasy Bereniky* (*ibid.*).

Kako je tijekom 70-ih i 80-ih godina književnost bila kontrolirana i usmjeravana prema realizmu, fantastika se nije razvijala. Vjerojatno je jedina knjiga koja se uspjela probiti u tom periodu bila *Pomsta zo záhrobia* Jána Lenča, gdje je fantastika igrala bitnu ulogu. Sve njegove kratke priče u sebi sadržavaju osjećaj horora i tragičnih posljedica, što se poklapa s fantastikom. Tek nekoliko autora ovog perioda uspijevalo je pisati i postavljati fantastiku kao postojani žanr. Usprkos otežanom razvoju fantastike u ovom periodu, interes za žanrom je postajao sve veći te su se obožavatelji počeli sastajati na poluslužbenim sastancima (*ibid.*: 21).

Nakon promjene režima 1989. godine konačno je bilo moguće slobodno pisati o različitim temama, što je otvorilo više mogućnosti za razvoj fantastike. U slovačkoj književnosti se uz fantastiku i znanstvenu fantastiku razvija i potpuno novi žanr, cyberpunk, kojim piše Peter Šulej u svom romanu *Misia*. Alexandra Pavelková uvodi žensku heroinu u slovačku fantastičnu književnost. Dušan Mitana također koristi fantastične elemente u svom djelu *Rozhovory z Luciferom*. U modernije doba velik broj slovačkih fantastičnih autora svoja djela objavljuje digitalno te su rijetki oni autori koji uspijevaju objaviti cijele knjige u fizičkom izdanju. Time su češće postale kraće priče nego romani, no to nije pravilo (*ibid.*: 21–22).

II.3. Likantropija

Fantastika kao žanr prepoznatljiva je po mnogim nadnaravnim bićima koja se javljaju u njoj te štite fantastični žanr da ostane prepoznatljiv u postmodernističkom svijetu. Stoga je čest element fantastike likantropija. Likantropija je pojam koji obuhvaća preobrazbu čovjeka u zvijer, odnosno u vukodlaka (Łaszkiwicz 2019: 75). Likantropija se odnosi na divljinu i nasilje, a sami vukodlaci potencijalno proizlaze iz davnih šamanskih rituala, iako izvori ne potječu ni iz jedne specifične kulture (Varner 2007: 97). Postoje mnogi mitovi o vukodlacima, u kojima su navedene i metode kako je moguće postati jednim od njih, među kojima se navode rituali, prokletstva te razni magični uzroci, kao i duljina same preobrazbe, koja varira između jedne noći, ili dužeg perioda, koji može trajati više dana, mjeseci, pa čak i godina, te pravila kako je moguće vratiti se u ljudski oblik (Łaszkiwicz 2019: 76).

Iako se likantropija javlja diljem svijeta, ne tretira se svugdje isto. Primjerice, na Zapadu se transformacije u ove zvijeri često smatraju prokletstvom, dok u drugim kulturama nemaju nužno negativne konotacije (*ibid.*: 77). Likantropija također nije samo fizička, već i psihološka preobrazba. Prema J. E. Cirlotu, likantropija se bavi ekspresijom najprimitivnijih nagona i požuda ljudskoga uma (Cirlot 1971: 195). Chantal Bourgault Du Coudray pak smatra da je ovaj proces groteske zapravo metamorfoza čovjeka u vuka, gdje se oboje spajaju u jedno (Bourgault Du Coudray 2006: 51) te također naglašava razliku monstruoznosti izvana i iznutra, odnosno između tijela vukodlaka i normalnog čovjeka (*ibid.*: 53). Time povezuje fizičku preobrazbu u vukodlaka s groteskom iznutra, odnosno psihološkom preobrazbom te smatra da vučje ponašanje zapravo nije doslovna preobrazba, već dokaz unutrašnje rastrojenosti pojedinca (*ibid.*: 55).

Gary R. Varner (2007: 98) razlikuje dva tipa vukodlaka, one koji se mogu svojevolumno preobraziti i one koji to čine prisilno. Svojevolumni vukodlaci zadržavaju više ljudskog razuma, no njihova preobrazba se može povezati s problemima u njihovoj psihi, dok je prisilni vukodlak često zatočenik tuđe, zle magije. Bourgault Du Coudray (2006: 77–79) također navodi da je moguće vukodlakom postati putem ugriza istog, spominje često bolne preobrazbe za vrijeme punog mjeseca te navodi srebrni metak kao najučinkovitije oružje protiv ovih zvijeri.

III. Prijevodni postupci, strategije i metode

III.1. Prijevodni postupci

Francuski autori Jean-Paul Vinay i Jean Darbelnet predstavili su svoju klasifikaciju prijevodnih postupaka. Prema njima postoji sedam postupaka: posuđivanje, kalk, doslovan prijevod, transpozicija, modulacija, ekvivalentnost i adaptacija (Pavlović 2015: 56–57).

III.1.1. Direktni prijevodni postupci

Vinay i Darbelnet (1958./2000., prema Pavlović 2015: 56–58) navode direktne prijevodne postupke, također poznate i kao doslovno prevođenje, koji se sastoje od posuđivanja, kalka te doslovnog prijevoda. Vinay i Darbelnet smatraju posuđivanje najjednostavnijim postupkom, s obzirom da se radi o preuzimanju riječi iz izvornog jezika. Obično se preuzimaju kulturno specifični pojmovi te se toliko adaptiraju u ciljni jezik da ih se smatra uvriježenima i koristi ih se svakodnevno (Pavlović 2015: 58).

Kalk je poseban prijevodni postupak budući da prevoditelj uzima polazni izraz i doslovno prevodi svaki od njegovih komponenti (*ibid.*).

Posljednji direktni prijevodni postupak je doslovno prevođenje, koje je najčešće pri prevođenju riječi između relativno sličnih jezika. Riječi se prevode jedna po jedna. Vinay i Darbelnet ovaj pristup smatraju najboljim (Vinay i Darbelnet 1995., prema Pavlović 2015: 58–59).

III.1.2. Indirektni prijevodni postupci

Indirektni prijevodni postupci sastoje se od transpozicije, modulacije, ekvivalencije i adaptacije. Transpozicija je postupak u kojem prevoditelj mijenja vrstu riječi, ali na način da nova vrsta zadržava originalno značenje, npr. koristeći glagole umjesto imenica (Vinay i Darbelnet 1995., prema Pavlović 2015: 59).

Modulacija mijenja perspektivu te time može promijeniti formu rečenice. Ovisno o gramatičkim pravilima ciljnog jezika, moguće je da će se jezične strukture promijeniti iz „kad“ u

„gdje“, te prevoditelj može promijeniti redoslijed riječi kako bi ju što bolje prilagodio ciljnom jeziku. (Vinay i Darbelnet 1958/2000., prema Pavlović 2015: 59).

Vinay i Darbelnet napominju da se ekvivalencija uglavnom koristi pri prevođenju fraza i klišeja, kako bi se pronašlo što bliže značenje u oba jezika, iako će imati potpuno drugačiju formu (*ibid.*: 60).

III.2. Prijevodne strategije

Andrew Chesterman svoju podjelu prijevodnih postupaka naziva strategijama (Chesterman 1997., prema Pavlović 2015: 61), te navodi tri vrste: sintaktičke, semantičke i pragmatičke (Chesterman i Wagner 2002., prema Pavlović: 61).

III.2.1. Sintaktičke strategije

Sintaktičke strategije se uglavnom fokusiraju na promjenu sintaktičke forme (Pavlović 2015: 61). Doslovan prijevod bi trebao biti gramatički ispravan i što bliži originalu (Chesterman 1997., prema Pavlović 2015: 62). Kao i Vinay i Darbelnet, Chesterman smatra da se prilikom transpozicije mijenja vrsta riječi (*ibid.*). Također, moguće su promjene strukture fraze, što se događa kad je potrebno promijeniti rod, broj i padež imenica, rod, broj i glagolski oblik, odnosno strukturu jezičnih jedinica. (*ibid.*: 63). Kako bi prijevod bio što kohezivniji, prevoditelj ponekad mora koristiti razne elipse, supstitucije, zamjenice, veznike, ili pak izmijeniti tekst na fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj ili leksičkoj razini (*ibid.*: 64). Također, ponekad je potrebno promijeniti i retoričku shemu, što uključuje paralelnost, repetaciju, aliteraciju i sl. Prema Chestermanu (*ibid.*: 65), prevoditelj može zadržati originalnu shemu, zamijeniti je drugom, potpuno ju izuzeti, ili koristiti potpuno novu, koja nije postojala u izvornom jeziku.

III.2.2. Semantičke strategije

Semantičke strategije su leksičkog i figurativnog značenja (Chesterman 1997., prema Pavlović 2015: 65). Prva je sinonimija, prilikom koje se riječ iz jezika izvornika prevodi sinonimom ili drugom riječju sličnog značenja. Antonimija je obrnuta strategija u kojoj se riječi

prevode riječima suprotnog značenja (Chesterman 1997., prema Pavlović 2015: 66). Kod hiponimije se riječi prevode riječima užeg značenja (Chesterman i Wagner 2002., prema Pavlović 2015: 66). Pojmovi se također mogu prevoditi pojmovima koji su više ili manje apstraktni od polaznih (Chesterman 1997., prema Pavlović 2015: 66). Kod distribucijskih pomaka prevoditelj se može koristiti proširenjem, redukcijom, ili pak koristiti više ili manje riječi nego je bilo u originalu, ili čak promijeniti naglasak ili tematski fokus u svom prijevodu (*ibid.*). Budući da različiti jezici nemaju iste fraze, prevoditelj može prenijeti istu ideju koristeći druge riječi u svom prijevodu. (*ibid.*: 67). Chesterman također tvrdi da je moguće promijeniti trope u prijevodu korištenjem alegorija, metafora ili personifikacija, te je pritom moguće originalnu figuru zadržati, zamijeniti drugom, izbaciti ju ili dodati novu (*ibid.*).

III.2.3. Pragmatičke strategije

Pragmatičke strategije sadrže i sintaktičke i semantičke promjene, pri čemu se pragmatičke strategije referiraju na original i prijevod, dok se sintaktičke i semantičke odnose na formu i značenje (Chesterman 1997., prema Pavlović 2015: 68). Pri kulturalnoj filtraciji prevoditelj koristi kulturološke ili funkcionalne ekvivalente u prijevodu (*ibid.*), te također mijenja razinu eksplicitnosti dodavanjem ili izuzimanjem informacija u odnosu na original (*ibid.*). Prevoditelj se također može koristiti promjenom interpersonalnog odnosa, čime mijenja stil teksta na način da tekst postaje više ili manje formalan ili emocionalan u odnosu na original, ili pak može promijeniti ilokuciju, odnosno napraviti preinake u govornim činovima mijenjanjem npr. glagolskog načina ili upravnog u neupravni govor te time promijeniti narav dijaloga (*ibid.*: 69). Ukoliko se odlomci razdvoje drugačije nego u originalu, to može promijeniti koherentnost prijevoda (*ibid.*). Ukoliko je originalan tekst loše napisan, prevoditelj često odabire raditi veće promjene u svom prijevodu, poput dodavanja ili izuzimanja čitavih dijelova teksta (*ibid.*: 70).

III.3. Prijevodne metode

Peter Newmark smatra da dan danas pitanje treba li se tekst prevoditi doslovno ili slobodno nije riješen te stoga nudi V dijagram prevoditeljskim metoda (Newmark 1988: 45).

Orijentacija polaznom jeziku / Orijentacija ciljnom jeziku

Prevođenje riječ za riječ / Adaptacija

Doslovan prijevod / Slobodan prijevod

Vjeran prijevod / Idiomaticki prijevod

Semantički prijevod / Komunikativan prijevod (Newmark 1988: 45)

III.3.1. Metode s orijentacijom polaznom jeziku

Prema Newmarku, kod prevođenja riječi za riječi, riječi se prevode mimo konteksta, bazirano na njihovim najčešćim značenjima, te se kulturno specifične riječi prevode doslovno. Pri doslovnom prevođenju prevoditelj traži najbliže ekvivalente u ciljnom jeziku, te također prevodi riječi van konteksta. Kod vjernog prevođenja, prevoditelj traži riječi u ciljnom jeziku koje zadržavaju kontekstualno značenje originala te prati gramatičku strukturu izvornog jezika. Semantičko prevođenje je relativno slično vjernom, no više je fleksibilno u smislu da dopušta određene promjene u prijevodu, kao i veću kreativnost (Newmark 1988: 45–46).

III.3.2. Metode s orijentacijom ciljnom jeziku

Newmark također opisuje i metode s orijentacijom ciljnom jeziku. Adaptacija, koja je „najslobodnija“ metoda prevođenja, uglavnom se koristi kod predstava, gdje se identitet likova zbog prilagođavanja kontekstu mijenja, a teme i radnja ostaju isti. Bavi se prilagođavanjem konteksta ciljnoj sredini te često implicira i jezičnu lokalizaciju. Kod slobodnog prevođenja se sadržaj parafrazira te ovo često zapravo ni nije prijevod jer ne zadržava formu te je često puno duži od originala. Idiomaticki prijevod stvara kolokvijalizme i idiome koji nisu korišteni u originalu te je time ovo nevjoran prijevod, iako reproducira originalnu poruku. Komunikativan prijevod čini sadržaj i jezik prijevoda prihvatljivim i lako razumljivim čitateljima tako što zadržava isto kontekstualno značenje kao i u izvornom jeziku (Newmark 1988: 46–47).

IV. Prijevod dijela romana *Spoločenstvo: Zrod vlčej bojovničky*

„Homo homini lupus. – Čovjek je čovjeku vuk.“

Plaut

2. dio

Alba lupus

45.

Naglo otvorim oči. Zasljepljuju me sunčeve zrake što sjaje kroz mali prozor. U trenu sam na nogama i žurim prema njemu. Zavrti mi se u glavi te se moram pridržati za zid. Njegova hladna površina me smiruje. Pokušavam vidjeti kroz prozor, ali mi je previsoko. Pogledom preletim po prostoriji u kojoj se nalazim i tražim nešto na što bih mogla stati. No, ništa ne nalazim jer je prostorija gotovo prazna. Nekoliko puta poskočim kako bih vidjela van. Ne primjećujem ništa osim neba i nekoliko stabala. Padam na koljena i teško dišem. Gdje sam?

Podignem glavu kako bih još jednom pogledala oko sebe. Za oko mi zapne zahod u kutu. Skačem pogledom na mali umivaonik, a zatim do kalendara koji visi na zidu. Ne pronalazim ništa drugo, samo ta tri predmeta. I ja. Gledam svoje preplanule ruke. Tresu se. Vučem si kosu. Držim ju pred licem. Duga je i crna. Vrlo duga i vrlo crna. Počinjem primjećivati više stvari o sebi. Bosa sam, ali obučena. Nosim traperice i nekakvu tamnoplavu majicu. Ne znam zašto, ali automatski posežem prema vratu kako bih nešto osjetila. No, nema ničega. Ništa nije na njemu, nikakva ogrlica niti išta, što bi mi objasnilo što ovdje radim i tko sam.

Ta činjenica me pogađa punom snagom. U meni raste panika. Tko sam? Cijelo moje tijelo vrišti. Tko sam? Tko sam? Tko sam? Zabijam glavu u dlanove, a iz usta mi bježi izbezumljen

vrisak. I odjednom to osjetim. Negdje unutar mene odjekuje tiho režanje. Osjećam kako teče mojim tijelom, mojim venama; to sam ja. Bijes unutar mene raste. Što se događa?

Zarobljena. Zaključana sam ovdje. Moram izaći van. Odmah. Poput divlje životinje sam. Skačem na noge i trčim. S jedne strane na drugu. Pregledavam svaki zid, sve što mi dođe pod ruku. Bilo što, što bi mi pomoglo da pobjegnem. Ili barem naznačilo gdje sam. Ali ništa ne pronalazim. Naravno. Hodam u krug, osjećam se kao da izlazim iz utabane rupe. No, ne mogu si pomoći. Ovaj bijes... shvaćam da bih mogla ubiti. Da, u ovom bih trenutku bila sposobna ubiti.

Zato, kad se vrata prostorije otvore, skačem svom snagom na muškarca koji stoji na njima. Vrištim. Udaram ga svom snagom. Konačno, ni sama ne znam kako ga uspijevam oboriti na tlo, pa ga preskačem i bježim prema vratima na drugoj strani. Otvorim ih, spremna iskoračiti van i... smrznem se. Gledam u lice drugog muškarca. Njegovo lice, puno bora, iznenađeno se namršti kad me ugleda, ali ja zaneseno gledam u njegove sive oči.

„Pomozi mi!“ uzviknem, jer osjećam, iako ne znam zašto, da mi je blizak.

Muškarac skreće pogled. Nešto me ubode u rame. Sav bijes najednom nestane. Padam u tamu.

Otvaram oči i gledam u strop. Pred očima mi se javljaju sjećanja na prošli... što? Dan? Sat? Okrenem glavu prema kalendaru na zidu, ali jedva ga vidim. Tek sada shvaćam da ovdje ne ulazi nikakvo svjetlo. Ustajem na noge, ali odmah padam natrag na tlo. Moje tijelo je malaksalo. Pokušavam prizvati bijes u sebi. Zovem zvijer u sebi, ali ne odaziva se. Što su mi to zabili u rame? I tko su ti muškarci?

Kako sam glupa! Zašto sam jednog od njih tražila za pomoć? Očito mi ju nije namjeravao pružiti. Ali zašto su me njegove oči toliko zainteresirale? Znam da nešto s njima nije u redu. Sive oči... zašto u meni prizivaju nešto dobro? Pa taj muškarac mi nije pomogao!

Legnem natrag na tlo i sklupčam se. Kako da se izvučem odavde? A ako pobjegnem, gdje da odem? Nemam pojma tko sam! Odmahnem glavom. To trenutno nije važno. Sigurno je ovo samo privremeni gubitak pamćenja. Od stresa. Možda nekakav posttraumatski poremećaj.

Iznenadi me što znam takve stvari. Ali... budući da to znam, to znači da sam se morala negdje školovati ili barem čuti o tome od nekoga. Ako se sjećam toga, sigurno ću se sjetiti tko sam. S vremenom. I onda ću znati kamo ići. Najprije moram otići odavde. I to što prije.

Svjetlost polako prodire kroz mali prozor i konačno vidim kalendar. Mora da je netko na njemu pomaknuo mali crveni pokazivač datuma. Sad piše da je drugi srpnja. Pogledam godinu. 2019. Koliko mi je godina?

Vrata se otvaraju, te se trznem. Ulazi muškarac. No, nije ni jedan od prethodnih. Jesu li tu samo njih trojica ili ih ima još?

„Dakle, već si budna,“ izjavi pri pogledu na mene.

Ukočim se. Taj glas. Užasava me. Nakostriješi mi se svaka dlaka na tijelu i mičem se što dalje od njega.

„Romana si jučer dobro sredila,“ kaže mi, gotovo zadivljeno. „Frajer je mrcina, a ti, tako sitna, si ga svladala u tren oka. Zanimljivo.“

Ne sviđa mi se njegov pogled. Ne sviđa mi se apsolutno ništa na njemu. Promatra me kao da sam nekakva stvar koju želi istražiti, a ne ljudsko biće.

„Kako se zoveš?“ upita.

Šutim. Ne samo zato što se nikad s njime ne bih dobrovoljno družila, već zato što to ni sama ne znam.

„Nećeš reći, hm? Nema veze, već ću ja to nekako izvući iz tebe,“ naceri se, a zvijer u meni iznenada oživi.

Stavljam ruku na prsa jer osjećam njegov miris. Odjednom se ne osjećam tako sama. No, muškarac to izgleda drugačije tumači. Ponovno se naceri.

„Ne moraš me se bojati. Dok god si poslušna, ništa ti se neće dogoditi.“

Ne vjerujem mu ni jednu jedinu riječ. Osjećam okrutnost kod njega. Iz njega skoro isijava radost pri samoj pomisli da bi mogao nanositi zlo. Želudac mi se okreće.

„Gle, možda smo krenuli na krivu nogu... ili šapu?“ smije se svom vicu, ali ja ga samo zbunjeno promatram. „Ja sam Chol, bar me tako svi zovu. A ti si?“

I dalje samo šutim. Ništa mu ne govorim.

„Ništa, znači?“

Odjednom je uz mene. Trebala su mu samo dva koraka kako bi premostio udaljenost između nas. Njegova ruka me uhvati za vrat i podigne u zrak. Hripam. Naslanja me na zid i dalje me guši. Pokušavam uhvatiti dah. Pokušavam udahnuti. Gledam ga u oči, u kojima nema ničega osim zla.

„No, kako se zoveš?“ ponavlja.

„N-ne znam,“ promumljam. Pred očima mi se počinje mračiti.

„Neću više ponavljati!“ krikne.

„Ne sjećam se!“

Odjednom njegov stisak popusti i padam na tlo. Nakašljem se. Suze mi dolaze u kutovima očiju. Dlanovima se guram od poda. Tresem se.

„Već ćeš se sjetiti,“ kaže mi prije nego što zalupi vrata za sobom.

Naslanjam se uza zid iza sebe i istovremeno progutam suze straha i gnjeva. Platit će za ovo.

46.

Dani polako prolaze. Svaki sve sporije i sporije. Ne spavam od scene s Cholom. Makar, bar se trudim. Prva četiri dana mi je išlo. Ne zatvaram oči jer stalno vrebam kad će opet doći pokušati nešto izvući iz mene. Za sad nikad nije razočarao. Uvijek odabere drugo vrijeme, ali sam na iglama. No, ni to mi ne pomaže da se pripremim za njegovu snagu. Potpuno sam bespomoćna protiv njega. I to me neopisivo živcira. Zvijer u meni je utihnula. Prestala se javljati i ostavila me samu. Činjenica da sam ju pokušavala prizvati mi je pomogla da ostanem budna. Kasnije sam se prestala truditi; samo sam ju htjela razumjeti. Nadala sam se da će mi ukazati na nešto. No, nije se dogodilo.

Zahvaljujući svom četverodnevnom bdijenju, otkrila sam tko pomiče crveni pokazivač datuma na kalendaru. Muškarac sa sivim očima, onaj čije ime nisam znala. Iznenadilo me što mi upravo on nosi suhi kruh. Tri dana nakon što sam došla k sebi, u sobi se čak pojavila i plastična čaša za vodu. Nisam razumjela zašto to radi. Zašto mi se trudi učiniti ovaj „boravak“ što ugodnijim, dok se njegov kolega trudi prebiti me na mrtvo ime. Htjela sam biti ljuta na njega. Htjela sam ga mrziti jednako kao što sam mrzila Chola. Ali, nisam si mogla pomoći. Nešto u meni mi nije dalo da ga odbijem. Da ga ne stavljam u isti koš s ostalima. Sigurna sam da je to bilo zbog njegovih očiju.

Peti dan više ne mogu držati oči otvorene. Koliko kod se trudim, moj um je toliko iscrpljen, da ne može stvoriti nikakve misli kojima bih se mogla okupirati. Kad se opet probudim, moj pogled odluta prema kalendaru i srce mi poskoči. Deseti srpnja. Spavala sam tri dana. Odmahnem glavom. Nemoguće. Kako sam mogla tako dugo spavati? Kako to da me nije probudio Cholov dolazak? Bila sam sigurna da mi ne bi dopustio da spavam. Ikad.

Ne stignem više razmišljati o tome jer se vrata otvaraju i kroz njih se pojavljuje glava muškarca kojeg sam pobijedila prvi dan. Roman. Tako se zove.

„Digni se i dolazi ovdje,“ naređuje.

Ne mičem se. Ne znam što me čeka, ali moglo bi biti gore nego sjedenje u praznoj prostoriji. Roman gubi živce i prilazi mi. Prisiljava me da ustanem i odvlači za sobom kroz vrata. Pogledom proučavam prostoriju, tražim Chola. Nije tu. Roman me odvlači do vrata na drugom kraju sobe. Točno pred njima me okreće prema sebi i promatra me s gađenjem.

„Smrdiš,“ obavještava me, kao da to sama ne znam. „Istuširaj se. Imaš deset minuta. I ništa ne pokušavaj, razumiješ? Jer će ti onda biti još gore,“ upozori me i otvara vrata. Gura me unutra i zatvara vrata za mnom.

Prije nego su me doveli ovdje, morali su u potpunosti počistiti kupaonicu. U njoj je samo jedan ručnik i gel za tuširanje. I hrpa odjeće, očito pripremljena za mene.

„Devet minuta!“ začuje se lupanje po vratima te poskočim.

Brzo se skinem, sretna što napokon mogu baciti tu znojnu i poderanu odjeću sa sebe i uđem pod tuš. Pustim vodu i iz usta mi pobjegne tihi uzdah. Oribam se nekoliko puta jer ne znam što bi

ova gesta trebala značiti. Tko zna kad će mi ponovno dopustiti da se istuširam. Ako uopće budu. O čemu se radi? Je li ovo i dalje samo nekakva igra, kako bi iz mene izvukli informacije?

Zatvorim vodu i posegnem za ručnikom. Najprije si obrišem tijelo, zatim umotam kosu u njega. Stanem na pod i zaprepastim se. Gledam u djevojku pred sobom. Bulji u mene iznenađenim očima. Zatim shvaćam da sam to ja. Na vratima kroz koja sam ušla visi veliko ogledalo. Cijela se u njemu odražavam, a ne prepoznajem ni jedan jedini centimetar svog tijela. Pridem bliže i skinem ručnik s glave. Mokra kosa mi pada preko ramena i prikriva grudi. No, fascinira me moje lice. Puno je malih modrica koje sam zadobila od Chola, ali te oči... Promatraju me žute oči, u kojima se zrcali strah, ali i nekakva unutarnja snaga. Ne znam zašto ju tamo vidim kad ju ne osjećam. Sigurna sam da boja mojih očiju nešto predstavlja. Nisu sasvim ljudske. Podsjećaju... na vuka. Istovremeno me fasciniraju i plaše.

Tada ju ponovno osjetim. Zvijer u meni se probudi i pritisnem ruke na prsa. Znači, to je to. Vuk. Zato sam tu? Nikakvo drugo objašnjenje mi nema smisla. Ali, kako to funkcionira? Znam da sam ja zapravo taj vuk koji je u meni, ali i ovo lice sam ja. Mogu li se samo tako pretvoriti? Ili mi je za to potreban pun mjesec? Jesam li vukodlak? Trznem lijevom rukom i zagledam se u otisak zubi koji sam primijetila još prvog dana zatočeništva. Je li to moguće? A što ako... što ako sam ja ta koja je loša?

„Dvije minute!“

Trznem se i brzo potjeram sve misli. Imat ću dovoljno vremena razmišljati o njima. Dopustim si brzi pogled na svoje tijelo i na ožiljak koji sam osjetila tokom tuširanja. Proteže mi se niz cijeli bok. Izgleda kao tragovi kandži. Uopće nemam pojma kako sam ga dobila.

„Ostavi prljavu odjeću!“ Roman naredi.

Obučem čistu odjeću, među kojom se nalazi i donje rublje. Prestravim se. Što sve ti ljudi znaju o meni?

U trenutku kad navučem majicu na sebe otvaraju se vrata. Roman mi opet zgrabi ruku i vuče me preko cijele prostorije. Ugura me u svoju sobu i zaključava ju. Evo nas opet.

„Moramo otkriti njenu boju! Odmah!“ čujem Cholov razjaren glas.

„Kako to planiraš napraviti, kad odbija išta reći? Misliš da će se samo tako pretvoriti, ako to od nje zatražiš?“ upita Roman.

„Neću ju ništa tražiti. Prisilit ću ju.“

„Ali, kako?“

„Vidjet ćeš,“ zastane. „Već se nekoliko godina nudi ogromna nagrada za Bijelu vučicu, uostalom, to dobro znaš. Svi su svakim danom sve luđi. Naslućuju da je već ovdje. Da je među nama i sprema se za borbu. Osim što ćemo ju mi uhvatiti. A možda ju već imamo.“

Njihov smijeh u meni izaziva užas. Traže Bijelu vučicu? Srce mi tuče. Zar misle da sam to ja? Ne znam svoju boju. Kako će me natjerati da se pretvorim, kad to ni sama ne mogu? A što ako budem bijela? Ubit će me? Vrlo vjerojatno, koliko sam shvatila iz njihovog razgovora.

„Vidi, vidi, naša bezimena djevojka se konačno okupala,“ Chol se naceri kad otvori vrata.

Stanem na noge i povučem se do zida. Rado bih nekamo pobjegla. Ali nemam kamo. Rado bih ga ozlijedila. Ali mi izaziva strah. Bojim ga se. I on to dobro zna.

„Znaš, već si predugo ovdje, a ne znamo ništa o tebi. Pa sam si rekao, zašto bih trebao znati tvoje ime? Što se mene tiče, nosi ga sa sobom u grob,“ nasmije se. „Trenutno želim znati nešto drugo.“

Tresem se. Očima tražim bilo kakvu pomoć od Romana, ali on se jednako đavolski ceri.

„Pokaži mi se, vučiću,“ izaziva me te shvaćam da oni znaju o meni više nego ja.

Pogledam drugdje. Gledam u kalendar na zidu i nadam se da će se pojaviti i treći muškarac. Možda bi mi pomogao. Ali ne dolazi. Nitko ne dolazi.

Chol nasrne na mene i odjednom su njegove ruke svugdje. Ne tuče me, niti me guši kao prije. Pokušava nešto gore. Pokušavam mu odgurnuti ruke, ali sam preslaba. Jedna njegova ruka zgrabi obje moje i prikuje ih uza zid. Druga prelazi preko mog tijela. Preko grudi, do najintimnijih dijelova. Iz usta mi pobjegne jecaj. Ovo nije ispravno. Zašto to radi? Znam da me mrzi, vidjela sam mu mržnju u očima. Gadim mu se, zašto onda radi ovo?

Zatvaram oči i zatvaram um. Vuk u meni bjesni. Izbija na površinu, no ne znam kako ga pustiti van. Suza mi potekne niz obraz. Prestanem razmišljati. Tada se to dogodi. Moje tijelo se

promijeni, kroz mene prolazi nježna bol i odjednom se Cholovo tijelo nalazi ispod mene. Režim, cvokoćem zubima i trudim se zagristi mu vrat. Samo se smije. Odguruje me rukama od sebe, ali vjerujem da ga mogu ubiti. Sve dok mi se strijela ne zarije u bok. Vučje tijelo oslabi, a ja se srušim na tlo, ponovno u ljudskom obliku. Tresem se i duboko dišem.

„Siva je. Kao svaki obični vuk,“ izjavi Roman.

„Nema veze, barem ju ne moramo odmah ubiti. Pred nama je još puno zabave.“

Padnem u tamu.

47.

„Zašto se stalno opireš, Alba?“

Šutim. Šutnja mi je u zadnje vrijeme postala omiljena komunikacija. Zapravo, prestala sam uopće brojati kad je posljednji put iz mog grla izašlo nešto osim vriska.

Uperim pogled u onaj prokleti kalendar. Nemam pojma kako se to dogodilo, ali je petnaesti rujna. Tu sam zarobljena već više od dva mjeseca. I predosjećam da su mi ovo posljednji dani. Onda kad sam se pretvorila i shvatila kako prizvati vuka, provela sam puna dva tjedna u njegovoj koži. Sve je bilo lakše i jednostavnije. Kao vuk nisam morala razmišljati, nisam morala misliti o tome kako ne znam ništa o sebi. Niti o tim Venatorima, kako sami sebe zovu. Međutim, jednog dana su me uvjerili da se pretvorim u ljudski oblik. Toliko sam se jako željela tuširati. Ipak, mogla sam, i trebala, shvatiti u čemu je kvaka. Dali su mi nekakve sedative, koji su ušutkali vuka. Više ga nisam mogla ponovno pozvati. To je bilo početkom kolovoza. Od tad mi se život promijenio u pakao. Trebalo im je vrlo malo da me slome. Kad bih nešto znala, odmah bih im to rekla. Nisam marila ni za koga. Samo da bol prestane. Ali ovako? Nikad im nisam dala odgovor koji su htjeli čuti i uvijek sam dobila kaznu.

Ali, uskoro sam shvatila da se ne isplati opirati. Neka Venatori misle što žele, ja sam se odavno predala. Predala sam se svoj toj patnji i čekala svoj kraj.

Osamnaestog rujna sam prestala pokušavati pobjeći. Taj plan sam u potpunosti odbacila. To je bio prvi dan da su me slomili. I jako su dobro znali kako to učiniti. Sjedila sam u toj glupoj prostoriji. U njihovoj „sobi za ispitivanje“ sam se smijala Romanu u facu. Primijetila sam da on nije bio odviše inteligentan čovjek. Ipak, nisam očekivala da će ga to toliko razjariti. Zapravo, ne sjećam se ni što sam mu rekla. Sjećam se samo da su mu se odjednom u rukama pojavile škare. U trenu je bio kraj mene. Zgrabio me za kosu i ošišao. Iz usta mi se otelo srce drapajuće ne. Ali mi to nije pomoglo. Suze su mi tekle niz obraze dok je moja duga kosa u uvojcima padala na pod. Kad se konačno ispuhao, odveo me u kupaonicu i zaključao. Dopustio mi je da pogledam svoj odraz u ogledalu. Vidjela sam tu katastrofu pred sobom. Uspio mi je oduzeti posljednju stvar koja me činila mnome, iako nisam imala pojma tko sam.

Nisam ni znala da to što se prethodno dogodilo nije bilo ono najgore na što su Venatori bili spremni. Nažalost, kako sam saznala, od početka su mi prilazili „u rukavicama“. Povremeno mi je prošlo glavom da bi možda bilo bolje da im služim kao igračka za seks. Možda bi to bilo manje bolno. Možda bih to mogla podnijeti. Možda bi mi, ako bi mi uzeli tijelo, ostavili bijes. Ali ovako? Ovako nisam više imala kontrolu. Dani bez boli za mene nisu postojali. Cholova najdraža aktivnost bila je gašenje cigareta na meni. Kad me prvi put dotakla ta crvena, užarena stvar, iz usta mi je pobjegao krik boli. Ali onda se u meni nešto dogodilo. Kao da se neka čudesna veza protegla negdje daleko. Trajala je možda stotinku sekunde i onda je opet nestala. Ali u toj sekundi sam mislila da me vani netko čeka. Netko do koga mi je jako stalo. Možda netko zbog koga prolazim kroz sve ovo. No, brzo sam zaboravila na taj osjećaj. Dani su prolazili. Svi su bili isti i da nije bilo pomičnog crvenog pokazivača datuma, mislila bih da je to uvijek iznova jedan te isti dan.

Svoje sam vrijeme provodila ili u mukama, ili u neprirodnom snu izazvanom sedativima. Pretpostavljam da su to bili trenuci kad su mi trebali uzeti uzorak krvi, ili kože, ili što su već toliko htjeli. Moje tijelo je svakim danom bivalo sve slabije i slabije. Rebra su mi polako počela iskakati i jedva sam mogla stajati na nogama. Zašto? Uskoro će to biti iza mene.

„Alba?“

Polako okrenem glavu prema trećem Venatoru. Njegove sive oči me ne prestaju zapanjivati. Još uvijek se osjećam kao da sam nekako povezana s njim. Iako, to nije moguće. On je jednaki pokvarenjak kao Chol i Roman. Osim što me on jedini nikad nije taknuo. Nikad mi nije učinio ništa nažao. Po onome što sam zaključila, on je liječnik. Znanstvenik. I imenovao me. Dao mi je ime

kojim me redovito oslovljavao. Nikad mu nisam odgovorila, no to mi je puno značilo. Često sam se nazivala tim imenom u mislima.

Tko je taj muškarac? Zašto mi stalno previja rane i donosi hranu? Zašto pomiče pokazivač na kalendaru? Zašto me tako nesretno gleda? To su bila pitanja koja su me posljednjih dana jako mučila. Osjećala sam da me čekaju posljednji dani, možda posljednji sati života i htjela sam riješiti tu tajnu.

„Što to znači?“ promuknem. „To ime?“

Okrene se na zvuk mog glasa. Nisam iznenađena time. I sama bih se trznula kad bih imala snage.

„Pa, znam da na talijanskom znači izlazak sunca. Ali, za Venatore... to je čisti tabu. U njemu leži snaga, upozorenje.“

„Zašto?“

„Među Venatorima kruži legenda o albi lupus, Bijeloj vučici, koja će im svima donijeti propast.“

Iz grudi mi dopire čudan hropac te zatim shvaćam da je to bio pokušaj smijeha.

„Zašto me Venator imenovao po legendi koja bi mu trebala donijeti kraj?“

Promatra me u tišini. Ne odgovara. Posegne za mnom i trznem se.

„Mogu li ti to pogledati?“ kimne glavom prema mom krvavom ramenu. Tek sad shvaćam da mi u njemu pulsira neizdrživa bol.

Gledam u njega s nepovjerenjem. Što to pokušava?

„Molim te? Mogla bi ti se razviti infekcija, a ne želim da u ovakvom stanju dobiješ temperaturu. Ne bi preživjela,“ djeluje zabrinuto.

Ponovno hropac iz mojih grudi.

„Mislim da tako i tako neću preživjeti.“

„Ako se prestaneš odupirati...“

„Nisam se baš dugo odupirala, ako nisi primijetio,“ prekinem ga.

„Ne razumijem te. Ako se ne odupireš, zašto im ništa ne otkrivaš? Ne želiš li si ublažiti patnju?“

„Ničega se ne sjećam. Kao što sam već nekoliko puta rekla tvojim kompicima.“

„Božice...“

Stresem se od te riječi. Kako to da mi zvuči tako poznato? Kakva Božica? Zašto... zašto opet imam onaj čudni osjećaj?

„Molim te, dopusti mi da ti zbrinem za ranu.“

Dozvoljavam mu. Ne bih trebala previše protestirati, zar ne?

Oslobađa mi ruku iz zarobljeništva majice te sikćem od boli. Kroz cijelo rame mi se proteže rana od noža. Cholov poklon zauzvrat, kako je izjavio. Ni ne slutim na što misli s tim.

Nakon par minuta moja je rana očišćena i premotana zavojem. Muškarčeve sive oči ju pomno proučavaju i konačno skaču na moje lice. U njegovim očima nije mržnja, u njima nije zloba niti želja za nanošenjem zla. Tople su. Prijateljske. Osim što je ovaj muškarac Venator.

„Znači, to je njen plan. Uostalom, to si ti.“

„O čemu pričaš?“

„Božica ti je uzela sjećanja. Tako štiti svoje Vukove i tebe. To si ti. Ti si Bijela vučica,“ izdahne i zadivljeno me pogleda.

„Što to izvodiš? Kako mogu biti ikakva Bijela vučica, kad je moje krzno sivo? I tko je ta tvoja Božica? Kako bi mi mogla uzeti sjećanja?“

„Zapravo je tvoja Božica, Alba. Ti si jedna od njenih kćeri.“

Gledam u njega razrogačenim očima. Luđak. Naravno, zato je tako prijateljski nastrojen prema meni. Jednostavno ne shvaća da sam mu neprijatelj. Lud je.

„Vidim ti u očima, što misliš o meni. Griješiš. Ja nisam tvoj neprijatelj. Želim ti pomoći. Dugo sam te čekao. Dvadeset godina.“

Odmahujem glavom. Luđak.

„Tko si ti?“

„Moje ime je Louvel i rodio sam se u vučjoj zajednici. Isto kao i ti.“

Ništa mi više nema smisla.

48.

Morala sam čekati točno tjedan dana prije nego što sam imala priliku ponovno razgovarati s Louvelom. Rujan se bližio kraju i po onome što sam vidjela na Cholovom licu, moji dani su bili odbrojani.

„Jesi li siguran da si joj dao dovoljno sedativa?“ čujem Romanov glas dok se pretvaram da spavam.

„Da. Bit će ošamućena par sati, tako da ne moraš biti sa mnom. Nije li danas boksački meč?“

„U pravu si, Lou, a osim toga, u tom stanju ne bi ni tebe mogla nadvladati.“

Obojica se počnu hihotati te zatim čujem zatvaranje vrata. Provirim kroz trepavice kako bih provjerila je li zrak čist. Nalazim se u Louvelovoj... čemu? Ordinaciji? Ionako nije bitno.

„Zrak je čist, Alba.“

Otvorim oči i pogledam ga. Smiješi se. Ne znam zašto, ali to razvlači i kutove mojih usana u osmijeh. No, to ne mijenja činjenicu da mu jednostavno ne vjerujem. Bar to si ne smijem dopustiti.

„Kako znam da ovo nije neka vaša nastrana igra?“ okomim se na njega.

„Nikako. Alba, znam da nikako ne zaslužujem tvoje povjerenje, ali molim te za jednu stvar. Poslušaj moju priču. Ako mi povjeruješ...“

„Pa, pričaj,“ izazovem ga.

„Prije dvadesetak godina se nisam razlikovao ni od Chola ni od Romana, osim što sam imao više razuma od njih dvojice zajedno. Tad su mi bili podređeni; vodio sam im obuku. Bilo mi je trideset godina i bio sam jedan od najuspješnijih Venatora. Vjerovao sam da je naš posao svet. Vjerovao sam da treba istrijebiti sve Vukove.“

Užasno gledam u njega. Je li vrijeme? Hoće li me sad ubiti? Duboko udahnem, a Louvel me pogleda.

„Ne boj se, Alba. Neću ti nauditi. Molim te, slušaj.“

Pokušam umiriti svoje srce. Ne ide mi baš najbolje. Kinnem mu da nastavi.

„S Cholom i Romanom smo išli u lov. Tijekom jedne od naših ekspedicija smo uspjeli uloviti vučicu sa žutim očima. Alfa vučicu. Takvu, kao ti,“ promatra me.

Gledam ga nijemo, u čudu. Što mi to govori? Da sam alfa? Da zapovijedam vlastitim čoporom vukova? Branim taj čopor? Zbog kojeg nemam sjećanja? Ili je mrtav? Jesam li samo ja preživjela?

„Vučica je iz daljine djelovala bijelo. Mislili smo da smo uhvatili albu lupus. Naše oduševljenje bilo je nevjerojatno. Dovedi smo je ovdje. U istu ovu kuću i nismo nikome pričali o njoj. Tek kad se ponovno pretvorila, shvatili smo da smo pogriješili. Nije bila potpuno bijela, šape su joj bile prekrivene sivim mrljama. No, svejedno smo ju zadržali ovdje. Chol je vodio većinu ispitivanja, oduvijek je bio stručnjak za to.“

Stresla sam se pri pomisli da je ta jadna vučica morala trpjeti isto što i ja.

„Jednog dana sam ju pregledao. Odupirala se ispitivanjima skoro kao i ti, no već smo ju skoro slomili. Oporavila se od narkoze i nasrnula na mene prije nego sam stigao pozvati pojačanje. Znao sam da će me, ako se pretvori, odmah ubiti i pokušati pobjeći, ali je iznenada stala. Gledala je u moje oči i vrtjela glavom. ‚Nije moguće,‘ uzdahnula je. Zatim mi je sve ovo ispričala. U početku joj nisam vjerovao, ali uvjerenje s kojim je pričala...“ Louvel odmahne glavom, izgubljen u sjećanjima.

„Objasnila mi je zašto me nije napala. Zaustavile su ju moje oči. ‚To su oči nesvrstanih, jedan si od nas.‘ Tvrдила je da sam jedan od Vukova. Da sam jedan od mojih neprijatelja! Nisam joj htio vjerovati, ali vidio sam joj nadu u očima. Mislila je da ću joj pomoći. Još vjeran Venatorima,

ispitao sam ju o svemu. Rekla mi je kako funkcionira Vučja zajednica, kako se pretvarate. Ispričala mi je sve o Čuvarici i Božici. Nisam mogao vjerovati. Toliko informacija! S tim znanjem Venatori su mogli istrijebiti sve Vukove. Ništa nisam otkrio ni Romanu ni Cholu. Htio sam to sâm iznijeti voditeljima kako bi sve zasluge bile moje.

Otišao sam još taj dan, iskoristio sam ozbiljne obaveze kao ispriku. Dok sam putovao, sanjao sam čudan san. U njemu je bila tamna žena s dugom zelenom kosom i očima u plamenu. Rekla mi je da prije nego išta otkrijem, prvo pogledam svoje dokumente. Kad sam se probudio, smijao sam se. Kakva glupost. Ne znam više zašto, ali osjećao sam nagon da ju poslušam. Stoga sam se ušuljao u prostoriju sa svim dokumentima o Venatorima i pronašao sam svoje. Sve je bilo tamo. Crno na bijelom.

Tamo je bio detaljan zapis o tome kako su me Venatori ukrali iz moje rodne vučje zajednice dok sam još bio beba. Kako su me odgajali. Kako su me testirali. Kako su se nadali će Čuvarica doći k meni kad dođe vrijeme da me pretvori. To se nije dogodilo. Nisam postao Vuk kako su se nadali, ali sam im zato bio najbolji ratnik, što im je bilo dovoljno.

Kad sam to saznao, bio sam bijesan. Bio sam ljut na Venatore, bijesan na Čuvaricu što me nije došla zaštititi. Vratio sam se ovdje, htio sam razgovarati s vučicom. No bilo je prekasno. Bila je mrtva. Chol ju je ubio pri pokušaju bijega. Zatim ju je uzeo i otišao tamo gdje smo ju uhvatili.

Bez vučice nisam mogao doći do svojih odgovora, pa sam počeo tražiti na svoju ruku. Shvatio sam da nisu Vukovi ti koji predstavljaju prijetnju za čovječanstvo, nego mi – Venatori. Kad sam konačno prihvatio da su me odgojila čudovišta, opet mi se ukazala ona žena – Božica. Naložila mi je da čekam Bijelu vučicu i pomognem joj kad joj bude najviše potrebno. Naložila mi je da čekam tebe.“

U očima mi se gomilaju suze i blesavo odmahujem glavom.

„To nije moguće.“

„Ali, jest. A ti si konačno ovdje.“

„Zašto mi onda nisi pomogao prvi dan? Zašto si mi sve ovo tek sad ispričao? Zašto si me pustio da patim?“

„Ja... Jako mi je žao, Alba. Nisam znao što mi je činiti. Kad su te doveli, kad sam vidio tvoju snagu, tvoj prkos... morao sam dobro razmisliti o svemu. Morao sam isplanirati kako da ti pomognem pobjeći odavde. Iako, moram priznati da mi nisi nimalo olakšala. Ili si bila u svom vučjem obliku ili drogirana. Nisam se imao kad umiješati. Žao mi je. Oprosti.“

Gledam ga u tišini. Nije mi realno povjerovati u njegovu priču, ali... ne znam. Imam li drugu opciju? Ovaj muškarac mi nudi pomoć. Moram ju prihvatiti. Čak i kad bi me mogla koštati života.

„Kako se zvala Vučica koja ti je pričala o svemu tome?“

„Znam samo da joj je ime bilo Salla. Odbijala je otkriti prezime.“

Salla. To mi je ime... poznato? Ili nije? Možda samo želim da mi je sve poznato.

„Govori li ti to nešto?“

„Ne, nikad nisam čula o nikakvoj Salli.“

„Možda nije bila iz tvoje zajednice.“

„Ima više zajednica?“

„Naravno. Vukova ima po cijelom svijetu. U svakoj zemlji. Mislim, osim ako ih Venatori nisu istrijebili.“

Srce mi poskoči. Ako nas je toliko... kako da znam gdje je moj čopor? Niz obraze mi teku suze.

„Što je bilo, Alba?“

„Čak i kad bih uspjela pobjeći... kako da nađem svoju zajednicu? Ne znam tko sam. Mogu biti od bilo gdje. Nikad se više neću moći vratiti kući.“

„Glavu gore. Vjerujem da će ti Božica vratiti sjećanja čim izađeš odavde. Samo moramo smisliti plan.“

„Pođi sa mnom,“ predložim.

„Što?“

„Moraš pobjeći sa mnom! Vuk si, nije bitno što se ne možeš pretvoriti. Zajedno ćemo sigurno dogurati dalje.“

Louvel me gleda iskolačenim očima.

„Ozbiljno to misliš?“ iznenađeno upita. „Želiš da idem s tobom? Ubio sam nekoliko stotina Vukova, zar stvarno želiš uz sebe imati ubojicu?“

„Bitno je tko si sada. Ostavimo prošlost za sobom. Sad mi nudiš pomoć. Ja ti zauzvrat nudim život bez Venatora. Prihvaćaš li?“

„Prihvaćam,“ kimne i nasmiješi mi se.

Nešto u meni se rasplamsa.

Nada.

49.

„Ako vam sve kažem, nećete me ubiti?“ zavapim i pogledam u Cholove hladne oči.

„Znaš da nije tako, malena. Govorim ti to od samog početka. Zar si konačno došla k sebi?“

Roman se nasmije i veselo potapša Chola. Došla k sebi, naravno. Ili, prije, dobila pomoć iznutra. Isprekidano dišem i preplašeno ih gledam. Definitivno ne moram glumiti užasnutost. Vrlo dobro znam da bol neće prestati čak ni ako im kažem sve što žele čuti.

„Pričaj onda, dušo. Čekamo,“ pogleda me. Šutim. Suzdržavam se. „No, hoćeš li?“ udari šakom o stol te poskočim.

„Što želite znati?“

„Odakle si? Gdje su tvoji Vukovi? Kako funkcioniraju te vaše glupe zajednice? Želim znati apsolutno sve!“

Pogled mi pobjegne na Romana. Želudac mi se okreće kad vidim to njegovo odvratno lice. Božice, kako ih mrzim.

„U Boston sam doletjela u veljači. Stigla sam iz Engleske, gdje se nalazio moj čopor. Htjela sam pronaći drugi čopor i bilo mi je rečeno da se u okolici Lowella pojavila druga zajednica. Ali nisam pronašla nikakve Vukove.“

Chol me ošine pogledom, kao da mu se moje informacije nisu svidjele. Što me nije ni začudilo. Preko noći da sam mu odlučila sve reći? S druge strane nije mogao odoljeti svemu što je mogao doznati.

Za grad iz kojeg su me Venatori oteli sam znala isključivo zahvaljujući Louvelu. On je zapravo bio broj jedan u našem zamišljenom planu bijega. Uglavnom zato što Venatori ne bi očekivali da pobjegnem na isto mjesto gdje su me već jednom uhvatili. I zato što sam se nadala da me tamo netko čeka. Netko, tko će mi otkriti tko sam.

„Gdje je tvoj čopor?“

„Mog čopora više nema.“

Kut Cholovih usta se trzne. Ne znam je li to od radosti ili bijesa. Možda zbog obojega.

„Kako to?“

„Kako to ne znate!“ vrisnem. „Pa vi ste ih pobili! Sve do jednog!“ bijes mi kola venama, što je izniman osjećaj. Dugo nisam ništa osjećala. Vrlo dugo. Sve više me to iscrpljuje. Ne znam kako će mi poći za rukom pobjeći.

Nešto me obara sa stolice i završavam na podu. Pljuska. Chol mi je opalio pljusku. Pritišćem ruku na obraz i suze mi naviru na oči. Oh, kako mrzim suze.

„Ne povisuj na mene glas, vučiću. Nisi u poziciji da si to možeš priuštiti.“

Udara me nogom kao da sam kakva prašnjava krpa. Izbija mi dah. Ležim na podu, gledam u stropno osvjetljenje i pokušavam se dogovoriti sa svojim plućima. Nemojte me sad izdati, molim vas. Još samo par dana.

„Čuješ li me?“ novi udarac. Napokon uspijevam doći do malo zraka te zahropćem. Ponovni udarac. Okrenem se na trbuh i plazim prema zidu. Kad bih mogla nekako pobjeći. Udarac. Nešto tiho pukne. Tijelom mi se širi oštra, probadajuća bol. Iskašljem krv. Stišćem ruke u šake. Platit će! Platit će za sve ovo. Prevrnem se na trbuh i nepravilno izdišem.

„Romane, zovi Louvela, neka ju pregleda.“

Čujem zatvaranje vrata. Zašto sam morala ostati sama s njim? Sagne se do moje glave.

„Ako budeš surađivala, mogu razmisliti o tome da dopustim Louvelu da ti ubrizga injekciju za uspavljivanje, kako bi tvoja smrt bila bezbolna. A ako ne... uživat ću u tome,“ šapuće mi na uho, a ja se tresem.

Je li uopće moguće da ikamo pobjegnem od ovog čovjeka?

„Rebro srećom nije slomljeno. To bi nam zakompliciralo planove. Zacijelit će za par tjedana.“

„Tjedana? Louvele, nemam više ni dana, a kamoli tjedne! Polako se bliži kraj listopada, dolazi zima. Kako misliš da ćemo uspjeti dok ćemo se smrzavati vani? Moramo van odavde čim prije!“

„Najprije moramo pričekati, dok lijekovi koji potiskuju tvog Vuka ne prestanu djelovati. Tek tad imamo kakvu-takvu šansu.“

„Kad?“

„Još dva-tri dana, Alba. Chol se sprema opet otići na par dana. U svom vučjem obliku lako možeš nadvladati Romana i onda bježimo.“

„Dva dana.“

Kimne.

Samo ako preživim ta dva dana.

***

Kad sam ponovno zatvorena u svojoj „sobi“, sjednem leđima prema zidu i uperim pogled na kalendar. Dvadeset i osmi je listopada. Prođe me drhtaj. Čudno. Iznenada osjećam da će se danas nešto dogoditi. Nešto bitno. Ali što? Čime je današnji dan tako izniman? Po čemu se razlikuje od

ostalnih? Protresem glavom. Ne smijem si dozvoliti okupirati se takvim neuobičajenim osjećajima. Današnji dan je jednako potresan kao i svi do sad. Ni po čemu nije netipičan. Možda je još gori. Uostalom, Chol se uvijek bar malo smirio kad bi mi nanosio bol. Uvijek je to bilo tek površno. Što više boli, ali nikad prijelom. No, danas je bilo drugačije. Kao da je bio pušten s lanca.

Dva dana, podsjećam se. Za samo dva dana pokušat ću pobjeći. Iako je veća vjerojatnost da ću umrijeti, nego što će mi uspjeti osloboditi se, ali svejedno... ovo više ne mogu. Prolazim rukom kroz kratku kosu te mučno pritvaram oči. Već je malo narasla što znači da izgleda još gore nego prije. Ispružim noge ispred sebe i pregledam ih pogledom. Izgledaju nezdravo, čak pothranjeno. Prošarane su modricama raznih boja. Od tamnoljubičaste, preko zelene, do blijedo žute.

Polazem dlanove na ravan trbuh. Kad sam prestala osjećati glad? Koliko dugo zapravo nisam jela? Ne mogu se sjetiti. Znam da mi Louvel svakodnevno daje nekakve vitamine i dodatke prehrani, no ne može si priuštiti riskirati da mi da više od kriške suhog kruha. Moj želudac tako i tako ne bi mogao podnijeti ništa drugo.

Nemam gotovo nikakvu šansu pobjeći. Kad bih se i uspjela pretvoriti, stalno postoji mogućnost da neću moći pobijediti Romana. I ne smijem zaboraviti da će me Chol slijediti. Neće imati mira dok me ne ubije. Znam to. A ako me netko vani čeka, ako prolazim kroz sve ovo zbog svog čopora, kako da im se vratim s Venatorima za petama? Ako sam stvarno alfa, kako Louvel tvrdi, zar ne bih samo trebala bježati onoliko dugo, dok ga to ne prestane zabavljati? Ne bih li se trebala samo okrenuti i nikad ne vratiti? Nikad se ne prisjetiti? Možda bi tako bilo bolje.

Prekrivam lice rukama. Božice, ako si tu negdje, molim te, stvarno te molim, pomози mi. Bilo kako. Samo mi pomози da se maknem odavde.

Iz misli me prene otvaranje vrata. Samo to ne, mislila sam da ću danas imati mira.

Iznenadeno pogledam Louvela koji me promatra prestravljenim pogledom. Iza njega stoji Roman, s puškom prislonjenom na leđa. Brzo se dižem na noge, čak i prije nego što Chol ulazi u prostoriju. Srce mi udara kao ludo. Čini se da nemam čak ni dva dana. Nemam čak ni dvije minute.

„Dakle, planirani bijeg, hm? Zar si mislila da neću saznati?“ nasmije se i uperi pušku na mene. „Krivo.“

Puca.

50.

Sve se odvija nevjerojatno brzo. U trenu kad Chol povlači okidač, Louvel se baci pred mene i pada na tlo. Iz njegovog trbuha teče potok krvi.

„Ne!“ zavrištim. Taj vrisak para bubnjiće.

„Budala!“ Chol se ceri. „Misliš da ćeš ju zaštititi?“ Opet uperi pušku na mene.

Pogled mi pada na Louvela. Gleda me u oči i strah ga je – za mene. Tijelom mi prolaze drhtaji.

„Pozdravi se sa životom, vučiću.“

Ne znam kako je to moguće, ali osjećam ga. Vuk u meni riče i izbija na površinu. Iz usta mi pobjegne vrisak i odjednom stojim na četiri šape. Točno u trenutku kad mi metak preleti preko repa i zabije se u zid.

„Nemoguće,“ Chol uzdahne, s izrazom čistog užasa u očima.

Ne čekam ni tren. Ništa mi nije nemoguće. Crvena se prelijeva svime. Bijes. Želja za osvetom kola mojim tijelom. Teče mojim venama, tjera me da djelujem. Vuk želi loviti. Vuk žudi ubiti svoj plijen. Ja žudim ubiti svoj plijen.

Stvari se pokreću. Chol još nekoliko puta puca u mene, no promašuje. Zatrčim se i ugrizem ga za ruku. Ispušta pušku na tlo s vriskom te sklanja lice od mojih zuba. Njegova krv u mojoj gubici me jednostavno uzbuđuje. Sva osjetila usmjeravam na samo jednu aktivnost. Ubijanje. Još jedan metak leti pokraj moje glave. Režeći se okrećem, kako bih vidjela tko je pucao na mene. Romanu se tresu ruke, no junački uzima pušku i puca jedan metak za drugim. Kakva šteta što sve promašuje.

Trčim. Bacam mu se za vrat. Svoje oštre zube zarijem u njegovo meko grlo. Krv šikne i oboje se svalimo na tlo. Zahropta i njegovo tijelo se konačno prestane odupirati. Mrtav. Moja osjetila registriraju pokret te se ponovno pokrenem. Ugrizem Cholovu nogu te otkinem komad

mesa. Čuje se zaglušujući vrisak. Kidam njegovo tijelo na komade, trgam mu dijelove mesa, puštam bijesu da preuzme potpunu kontrolu nada mnom. Budala se i dalje nastavlja braniti. Poseže za tim jadnim oružjem u pokušaju da me zaustavi. Kao da bi me itko stvarno mogao zaustaviti.

Stanem iznad njega. Režim i uživam u njegovom užasnutom pogledu. Krvava slina mu kapa na usne, koje izvija u bolnu grimasu.

„Molim te.“

Zubima mu otrgnem grlo i njegovo tijelo omlitavi. Mrtav.

„Znao sam,“ čujem negdje iza sebe i trgnem se, spremna za sljedeći napad. No, to je samo muškarac koji leži na tlu. Nikakva prijetnja. „Znao sam, da si to ti,“ ponovi.

Moj um se raščisti te se priblerem. Više mnome ne vlada nevjerojatan poriv za ubijanjem. Shvaćam što mi govori. Pogledam svoje krvave šape i primijetim nešto me u potpunosti izbaci iz takta. Moje krzno više nije sive boje. Ispod krvi koja se suši, ocrtavaju se potpuno bijele dlake. Okrenem glavu kako bih si vidjela leđa. Jednako su bijela. Pretpostavljam da i ostatak mog tijela izgleda isto.

Pretvorim se u svoj ljudski oblik i kleknem do Louvela.

„Što da radim?“ očajnički pitam.

„Meni više ne možeš pomoći, Alba,“ dahće, ali se smiješi. Rukama mu pritišćem ranu i bijesno potiskujem suze.

„Zašto si to napravio? Zašto si me zaštitio?“

„Nisam im mogao dopustiti da te ubiju. Da ubiju našu jedinu nadu za uništenje Venatora.“

„Kako bih ih trebala uništiti? Ne znam tko sam!“

„Bijela si vučica, Alba. To je dovoljno.“

Odmahnem glavom. Zašto mi toliko vjeruje?

„Ne mogu otići bez tebe. Ne smiješ me napustiti.“

„Isteklo je moje vrijeme. Zaslužujem ovakvu smrt, za sve živote svog roda, koje sam oduzeo. Preostaje mi samo vjerovati da će mi Božica oprostiti.“

„Louvel...“

Nasmije mi se i rukom napipa nešto u džepu. Iz njega izvuče ogrlicu s drvenim privjeskom. Kad se privjesak okrene i vidim njegovu prednju stranu, zastane mi dah. U njega su precizno urezana dva vuka – jedan bijeli, drugi crni. Ne vjerujem vlastitim očima. Čudna toplina mi se širi tijelom. Ne znam što to znači.

„Nosila si ju kad su te doveli. Sakrio sam ju prije nego su ju uspjeli primijetiti. Uzmi. Tvoja je.“

Uzimam ogrlicu i puštam da mi privjesak visi među prstima kako ga ne bih zakrvarila. Podignem ga ispred lica i zbunjeno ga promatram. On je dio moje prošlosti. Naznaka toga tko sam. Zavežem kožnu vezicu oko vrata i pustim da privjesak sklizne pod majicu.

Louvel se zakašlje.

„Alba, slušaj me. Pripremio sam ti stvari za presvući se kod sebe, ispod stola. Ima nešto novca i USB sa svim podacima o Venatorima koje sam uspio prikupiti. Kad se presvučeš, sve spali. Benzin je iza kuće. Naći ćeš ga. Sve spali. Ništa ne smije ostati. Nikakva naznaka da su te ovdje zarobili. Ništa.“

„Ali, što s tobom? Ne mogu te ostaviti da izgoriš ovdje s njima,“ pogled mi odleti na mrtva tijela Chola i Romana.

„Moraš, Alba. Samo tako nitko neće posumnjati na mene, a možda ni ne saznaju da je ovdje bio zarobljen Vuk. Znam da nikome nisu pričali o tebi,“ uzdahne i od boli se namršti.

„Louvel...“

„Alba,“ zahropta. „Pronađi svog Crnog vuka i uzmi moj prsten. Iz moje vučje porodice je. Saznao sam to dok sam ih tražio. Molim te, pronadi ih i ispričaj im moju priču. Molim te.“

Kimnem glavom.

„Pronaći ću ih, Louvel, kunem se.“

Nasmije se i nježno kima glavom. Otvori usta. Čekam što će reći, kad mu se kapci trznu te zatvori oči.

„Louvel? Lou?“

Izdahne.

„Lou?!“

Više ne udahuje.

„Ne!“ zaplačem i zabijam lice u njegova prsa. Oplakujem ga i molim Božicu u koju je toliko vjerovao da dopusti njegovoj duši pronaći mir. Nije me više briga koliko je mog roda – odnosno našeg – pobio. Dao je život za mene. Žrtvovao se kako bih ja mogla živjeti i uništiti ljude koji su ga odgojili. Nadam se samo da nije svoj život dao uzalud.

Nakon tihe molitve, skidam mu prsten s prstenjaka i pregledavam ga. Od srebra je, protkan zlatnim ukrasima. Prevelik je da bi mi stajao na bilo kojem prstu, pa skidam ogrlicu i vješam ga na kožnu vezicu. Prsten sklizne niz vezicu te se zabija u dva vuka. Netko, tko sam bila, se spojio s onim, tko sam sada. Ponovno si vezicu vežem za vrat te ustajem.

Pogledam Cholovo mrtvo tijelo te se stresem kad primijetim koliko je uništeno. Zastrašuje me na što sam sve sposobna. Nisam znala što se skriva u meni. Postala sam ubojica. Najčudnije je to što mi nije žao. Gotovo da me... zadovoljilo. Želim smrt svih Venatora. Volja za ubijanjem prelijeva se mojim venama, a Vuk u meni žudi za još krvi. Stresem se. Ne mogu trenutno razmišljati o tome.

Polako napuštam prostoriju i krećem se po kući. Prvi put ju mogu dobro pregledati. Odlazim u Louvelovu radnu sobu i pronalazim stvari koje je spomenuo. Prođem u kupaonicu kako bih sa sebe oprala krv, te zanimemim, vidjevši se u ogledalu. Po cijelom tijelu imam osušene, krvave mrlje, kosa mi se lijepi po znojnom licu a iz očiju mi isijava nešto bijesno. Želja za ubijanjem. Istuširam se, polako i podrobno. Ne razmišljam o tome da u prostoriji do leže tri mrtva tijela.

Presvučem se, skrivam USB u džep traperica, a u bundu uguram novčanice od sto dolara. Pronalazim benzin i upaljač. U vučjem obliku bježim u najbližu šumu. Za sobom ostavljam kuću u plamenu punu loših uspomena i osobu, koja mi je spasila život.

V. Analiza prijevoda

Pri prevođenju primarno su korišteni *Slovačko-hrvatski i hrvatsko-slovački praktični rječnik s gramatikom* Marije Kursar i Dubravke Sesar iz 2005. te mrežni rječnici *Slovníkový portál Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV* (<https://slovník.juls.savba.sk>) i *Slovník.sk: Prekladové slovníky* (<https://slovník.aktuality.sk>). Pri samom prevođenju i analizi su također korišteni i *Pregled slovačke sintakse* Dubravke Sesar iz 2018. i *Teorija i tehnika prevođenja* Vladimira Ivira iz 1978.

Prilikom prevođenja, prvo je primjetno da je u originalu uz slovački jezik također korišten i latinski. Stoga je najprije bilo potrebno prepoznati latinsku frazu „Homo homini lupus“ te prevesti je na hrvatski jezik. Ova fraza opće je poznata i na hrvatskom jeziku, te je ekvivalentna onoj na slovačkom i glasi „Čovjek je čovjeku vuk.“

Zanimljivo je spomenuti pitanje s kojim se svaki prevoditelj susreće prilikom prevođenja, koliko je zapravo etično mijenjati tekst koji se prevodi? Ukoliko je tekst doslovno preveden, on je vjerodostojan originalu, no to ne znači da je nužno dobar. U nekim situacijama prevoditelji se odlučuju napraviti određene promjene kako bi prijevod bio što kvalitetniji, no s time riskiraju da se preveden tekst ne podudara u potpunosti s izvornim. Uzimajući ovo u obzir, u prijevodu dijela romana Laure Ensi tekst nije doslovno preveden, jer bi se time narušio smisao određenih dijelova u ciljnom jeziku. No, iako je došlo do promjena, tekst je preveden s namjerom da ostane što bliži izvornom te da njegov kontekst i značenje ostanu isti.

V.1. Imena

Imena likova u originalnom tekstu su Alba, Chol, Louvel i Roman, te se javljaju Bohyňa i Ochrankyňa. Kako bi prijevod bio što bliži originalu, imena likova *Albe*, *Chola*, *Louvela* i *Romana* su posuđena iz izvornog jezika, slovačkog, i prenesena u ciljni, hrvatski, s namjerom da ostanu ista u obje varijante teksta. Stoga su njihova imena zadržana i prilagođena hrvatskoj gramatici. Autorica

je pomno birala imena likova. Alba proizlazi iz latinskog *albus*, što znači *bijelo*.² Romanovo ime etimološki je također latinskog podrijetla, te se smatra da proizlazi iz riječi *romanus*, koja se odnosi na stanovnika Rimskog Carstva.³ Posebno zanimljiv je odabir Louvelovog imena. Etimološki, Louvel proizlazi iz francuskog jezika, a znači *mladi vuk*.⁴ Ovime autorica diskretno naznačuje da je Louvel potencijalno bitniji za Albu nego se na prvu čini, a kasnije se to i pokazuje istinitim.

S druge strane, imena dvaju sporednih likova koja se spominju u originalnom tekstu, *Bohyňa* i *Ochrankyňa*, nisu zadržana, već su prilagođena hrvatskom jeziku te su stoga prevedena u hrvatske imenice *Božica* i *Čuvarica*. Do prevođenja navedenih imena došlo je iz razloga što su ove proprijalne imenice, nastale od apelativa, odnosno općih imenica, u prijevodu transsemantizirane zbog značenjske prozirnosti polaznih oblika.

Kao što osobna imena likova nisu mijenjana nego su prilagođena hrvatskoj gramatici, isto vrijedi i za druga imena, poput latinskog naziva u prvom primjeru kojim Louvel oslovljava Albu, odnosno bijelu vučicu. U trećem primjeru stoga je nominativ u prijevodu sa slovačkog na hrvatski zamijenjen oblikom u vokativu, kako bi se u duhu hrvatskog jezika prenijelo oslovljavanje sporednog lika Bohyňe:

1. SK: „Mysleli sme si, že sme chytily albu lupus.“ (Ensi 2018: 162)
HR: „Mislili smo da smo uhvatili albu lupus.“
2. SK: „Louvel, ja už nemám ani dni, nieto týždne!“ (Ensi 2018: 166)
HR: „Louvele, nemam više ni dana, a kamoli tjedne!“
3. SK: „Bohyňa, ak tam niekde si, prosím ťa, veľmi ťa prosím, aby si mi pomohla.“ (Ensi 2018: 167)
HR: „Božice, ako si tu negdje, molim te, stvarno te molim, pomози mi.“

---

² <https://www.thebump.com/b/alba-baby-name> (pristup 03.06.2023.)

³ <https://www.babycenter.com/baby-names/details/roman-3886> (pristup 03.06.2023.)

⁴ <https://www.thebump.com/b/louvel-baby-name> (pristup 03.06.2023.)

V.2. Fraze i frazemi

Jozef Mlacek, Peter Ďurčo i sur. (1995.) razlikuju frazu i frazem. Prema njima, fraza je rečenica, odnosno iskaz. Ona je jedna od temeljnih oznaka za jedinicu frazeologije, te predstavlja vrstu unutar strukturalne klasifikacije jedinica, odnosno frazema, koji imaju rečeničnu ili konjunktivnu strukturu. Frazem je osnovna jedinica frazeološkog sustava jezika i temeljna jedinica frazeologije. On je izraz ekspresivnosti i slikovitosti, a njegove komponente su potpuno ili djelomično desemantizirane.⁵

U slučajevima fraza, najprije je bilo potrebno provjeriti postoji li tražena fraza u hrvatskom jeziku ili ne, te ju zatim adekvatno prevesti. U primjerima je vidljivo prevođenje korištenjem indirektnog prijevodnog postupka, ekvivalencije, u ciljnom jeziku, hrvatskom. Postoje četiri vrste ekvivalencije: potpuna, djelomična, samo semantička te nulta ekvivalencija (Čagalj i Svítková 2014: 34–36). Potpuna ekvivalencija je ona u kojoj se svi dijelovi frazema imaju isti leksički sastav te gramatička obilježja. Djelomična ekvivalencija obuhvaća frazeme koju imaju istu ili vrlo sličnu slikovitost, ali se razlikuju prema leksičkom sastavu, morfologiji i ortografiji, sintaktičkim elementima ili u strukturi. Treću kategoriju, samo semantičku ekvivalenciju, čine frazemi koji imaju samo približno jednako značenje, odnosno njihovo se značenje ističe različitim komponentama. Nulta ekvivalencija obuhvaća frazeme kojima u ciljnom jeziku nije moguće pronaći odgovarajuće termine te se stoga izražavaju jednorječnim izrazima, sintagmatskim strukturama, slobodnim svezama riječi ili parafraziranjem (*ibid.*). Prema tome, u prvom i drugom primjeru javlja se samo semantička ekvivalencija. U prvom primjeru je pri prijevodu sa slovačkog na hrvatski jezik korišteno manje sastavnih jedinica te je *zvladnuť* preveden glagolom *moći*, dok je u drugom primjeru slovački glagol *nedat'* preveden je negiranim hrvatskim glagolom *imati* te je time zapravo prisutna razlika u leksičkom sastavu. U trećem primjeru došlo je do samo semantičke ekvivalencije te je slovački izraz *pre mňa za mňa* preveden hrvatskim izrazom *što se mene tiče*. Iako je značenje ovih dvaju izraza približno jednako, izraženi su komponentama različite slikovitosti:

1. SK: „už to tu dlhšie nezvládnem.“ (Ensi 2018: 167)

---

⁵ https://www.juls.savba.sk/ediela/frazeologicka_terminologia/ (pristup 03.06.2023.)

HR: „ovo više ne mogu.“

2. SK: „Nedá si pokoj, kým ma nezabije.“ (Ensi 2018: 167)

HR: „Neće imati mira dok me ne ubije.“

3. SK: „Pre mňa za mňa si ho so sebou vezmi aj do hrobu.“ (Ensi 2018: 158)

HR: „Što se mene tiče, nosi ga sa sobom u grob.“

Isto vrijedi i kod frazema. U prvom, drugom, četvrtom i šestom primjeru moguće je uočiti djelomičnu ekvivalenciju. Drugi primjer razlikuje se u morfologiji, infinitiv *nehádzat'* zamijenjen je prezentom *ne stavljam*, dok je u četvrtom primjeru došlo do nepodudarnosti leksičkog sastava, odnosno imenica *päšť* zamijenjena je izuzetno bliskoznačnom imenicom *šaka*. U trećem i petom primjeru korištena je samo semantička ekvivalencija. U trećem primjeru razlika je strukturi, odnosno u prijevodu je korišteno više sastavnih jedinica. U petom primjeru je slovačka inačica *z jedného dňa na druhý* nije prevedena frazemom, već komponentama različite slikovitosti, *preko noći*, no značenje je ostalo približno jednako:

1. SK: „Táto pravda ma zasiahne plnou parou.“ (Ensi 2018: 153)

HR: „Ta činjenica me pogađa punom snagom.“

2. SK: „Nehádzat' ho do jedného vreca s ostatnými.“ (Ensi 2018: 156)

HR: „Da ga ne stavljam u isti koš s ostalima.“

3. SK: „Prečo sa mi pokúša sprijemniť tento „pobyt“, zatiaľ čo jeho kolega sa zo mňa snaží vytláčať dušu.“ (Ensi 2018: 156)

HR: „Zašto mi se trudi učiniti ovaj „boravak“ što ugodnijim, dok se njegov kolega trudi prebiti me na mrtvo ime.“

4. SK: „Bez vlčice som nemohol dostať svoje odpovede, takže som začal pátrať na vlastnú päšť.“ (Ensi 2018: 163)

HR: „Bez vučice nisam mogao doći do odgovora, pa sam počeo tražiti na svoju ruku.“

5. SK: „Z jedného dňa na druhý sa rozhodnem povedať mu všetko?“ (Ensi 2018: 165)

HR: „Preko noći da sam mu odlučila sve reći?“

6. SK: „Pozriem sa na svoje krvavé laby a zbadám čosi, čo ma úplne vyvedie z miery.“ (Ensi 2018: 168–169)

HR: „Pogledam svoje krvave šape i primijetim nešto me u potpunosti izbaci iz takta.“

U idućem primjeru moguće je uočiti dvije prijevodne strategije. Najprije, u prijevodu je korištena hiperonimija, budući da je riječ *hodina* prevedena riječju *vrijeme* koja je općenitija. U suprotnoj surečenici sastavnica frazema je prevedena konkretnijim pojmom u odnosu na original, a obje korištene strategije su djelomično semantičke. U osnovi hrvatskog frazema *biti na iglama* također je moguće uočiti metaforu:

SK: „Vždy si vyberie inú hodinu, ale ja som v strehu.“ (Ensi 2018: 156)

HR: „Uvijek odabere drugo vrijeme, ali sam na iglama.“

U idućem primjeru koristi se pragmatička strategija prevođenja, funkcionalan ekvivalent, te se izvorni oblik prevodi hrvatskom frazom, čime se također prijevod približava čitatelju ciljnog jezika:

SK: „Mohla a mala som však za tým tušiť podraz.“ (Ensi 2018: 159)

HR: „Ipak, mogla sam, i trebala, shvatiti u čemu je kvaka.“

Funkcionalnim ekvivalentom preveden je i idući frazem. No, u ovom primjeru javlja se hrvatski frazem *ustati na krivu nogu* koji je transformiran u *krenuti na krivu nogu* kako bi prijevod bio identičan originalu:

SK: „Pozri, asi sme vykročili zlou nohou... alebo labou?“ (Ensi 2018: 155)

HR: „Gle, možda smo krenuli na krivu nogu... ili šapu?“

V.3. Sintaktičke promjene

Prilikom prevođenja teksta došlo je do brojnih sintaktičkih promjena. Primjerice, u tekstu je postojalo više kratkih rečenica. Takve kratke rečenice često su u skladu sa stanjem pripovjedačice. Kako su rečenice bile generalno kratke, u nekim situacijama prevedene su tako da su spojene, kako bi se usporio tempo samog teksta, dok je sadržajno ostao isti, budući da se odvajanjem rečenica u prijevodu razbio tempo teksta u odnosu na izvorni tekst. Spajanjem rečenica

iz dvije u jednu, u hrvatskom jeziku rečenice su postale surečenice, te zajedno čine nezavisnosložene i zavisnosložene rečenice. U analizi prijevoda su korištene hrvatske gramatike, *Hrvatska gramatika* Eugenije Barić i sur. iz 2005. te mrežna gramatika *Hrvatska školska gramatika* (<http://gramatika.hr>). U navedenim primjerima, prva rečenica koja je tako nastala je nezavisnosložena, isključna, dok su ostale zavisno složene. U prijevodu se stoga nije izmijenilo ništa osim interpunkcije, budući da je izdvojen član koji je objektom prve rečenice. U drugoj je rečenici izdvojeni član uklopljen u rečenicu kojoj sintaktički pripada, a novonastala rečenica je zavisnosložena, objektna. U trećem primjeru je uz spajanje dviju rečenica u jednu kako se ne bi gubilo na tempu teksta, ali i same scene, također promijenjena struktura rečenice mijenjanjem glagolskog vremena iz prošlog u sadašnje, a rečenica je iz načinske u slovačkom jeziku postala zavisnosložena, usporedbena u hrvatskom jeziku. Kako bi se stavio veći naglasak na Louvelovu namjeru, u četvrtom su primjeru dvije rečenice ponovno spojene u jednu u pokušaju da se smanji pauza između dvije rečenice te da se ubrza tempo, a upravo time i stavi veći naglasak i dramatičnost na drugu rečenicu. U istom primjeru novonastala rečenica je zavisnosložena, namjerna. Uz promjene tempa teksta, spajanjem, ili odvajanjem rečenica u prijevodu se također mijenja i naglasak. Primjerice, u drugom primjeru, u izvornom tekstu u obje rečenice je moguće izdvojiti što se njima naglašava, *túžba* i *kolovať*, dok je u prijevodu veći naglasak na imenici *želja* nego na glagolu *kolati*. Ovakvim sintaktičkim komponiranjem rečenica autorica prikazuje Albinu rastrojenost te čitatelju prikazuje koliko joj je teško razmišljati u situaciji u kojoj se nalazi:

1. SK: „Nič viac nenájdem. Len tieto tri objekty.“ (Ensi 2018: 153)
HR: „Ne pronalazim ništa drugo, samo ta tri predmeta.“
2. SK: „Túžba po pomste. Koluje v mojom tele.“ (Ensi 2018: 168)
HR: „Želja za osvetom kola mojim tijelom.“
3. SK: „Kopne do mňa. Akoby som bola prašivá handra.“ (Ensi 2018: 166)
HR: „Udara me nogom kao da sam kakva prašnjava krpa.“
4. SK: „Chcel som to vedúcim predložiť ja sám. Aby som mal všetky zásluhy.“ (Ensi 2018: 162)
HR: „Htio sam to sâm iznijeti voditeljima kako bi sve zasluge bile moje.“

U iduća dva primjera promijenjeno je glagolsko vrijeme. U prvom primjeru je infinitiv *zabit'* zamijenjen prezentom glagola *ubiti*, budući da se u slovačkom jeziku modalnim glagolima uvijek

dodaje infinitiv kako bi ostvarili punoznačnost predikata. U istom primjeru nema strukturne podudarnosti jer u slovačkom jeziku infinitiv često stoji uz pomoćne limitativne glagole koji označavaju stanje radnje prije njezina svršetka, kako objašnjava Sesar u *Pregledu slovačke sintakse* (2018: 22). U drugom je primjeru prezent glagola *zbadat'* zamijenjen glagolskim prilogom prošlim *vidjevši*:

1. SK: „Nemohol som ich nechat' zabit' ťa. Zabit' našu jedínú nádej na zničenie Venatorov.“ (Ensi 2018: 169)
HR: „Nisam im mogao dopustiti da te ubiju. Da ubiju našu jedinu nadu za uništenje Venatora.“
2. SK: „Prejdem do kúpeľne, aby som zo seba zmyla krv, a keď sa zbadám v zrkadle, onemiem.“ (Ensi 2018: 170)
HR: „Prođem u kupaonicu kako bih sa sebe oprala krv, te zanijemim, vidjevši se u ogledalu.“

Idući primjer sadrži aktivni glagolski pridjev sadašnji (slč. *činné príčastie prítomné*) *ležiaci* koji prelazi u glagol *koji leži*, a polurečenična struktura s glagolskim pridjevom sadašnjim mijenja se u atributnu rečenicu, budući da je u slovačkom jeziku adjektivizacija aktivnih glagolskih pridjeva puno veća nego u hrvatskom jeziku (Sesar 2018: 45–46). U idućem primjeru nesročni atribut, *zabíjať*, prelazi u nesročni atribut u prijedložnoj konstrukciji, *za ubijanje*, te stoga djeluje drugačije. U istom primjeru ponovno se mijenja rod imenice *túžba* iz ženskog u muški:

1. SK: „Je to však muž ležiaci na zemi.“ (Ensi 2018: 168)
HR: „No, to je samo muškarac koji leži na tlu.“
2. SK: „Už mnou nelomcuje tá neuveriteľná túžba zabíjať.“ (Ensi 2018: 168)
HR: „Više me ne drma nevjerojatan poriv za ubijanjem.“

Često je korištena i modulacija, jedan od indirektnih prijevodnih procesa, kako bi prijevod odgovarao hrvatskim gramatičkim pravilima te bio što jasniji, te je redosljed riječi promijenjen, uz iznimku trećeg primjera u kojem je promijenjen redosljed rečenica. U četvrtom primjeru također dolazi i do promjene vrste rečenice, odnosno parentetska dopuna koja bi se mogla tumačiti kao glavna rečenica se u prijevodu mijenja u glavnu rečenicu kojoj slijedi objektna:

1. SK: „V kútikoch očí sa mi zbiehajú slzy.“ (Ensi 2018: 155)

HR: „Suze mi dolaze u kutovima očiju.“

2. SK: „Máš pravdu, Lou a okrem toho, v tomto stave by nepremohla ani teba.“ (Ensi 2018: 162)

HR: „U pravu si, Lou, a osim toga, u tom stanju ne bi ni tebe mogla nadvladati.“

3. SK: „Prebrala sa z narkózy a než som stihol zavolať posily, vyštartovala po mne.“ (Ensi 2018: 163)

HR: „Oporavila se od anestezije i nasrnula na mene prije nego sam stigao pozvati pojačanje.“

4. SK: „Lenže ty si mi to nijako nezľahčovala, musím uznať.“ (Ensi 2018: 164)

HR: „Iako, moram priznati da mi nisi nimalo olakšala.“

U idućim primjerima modulacije vidljiva je promjena perspektiva. U šestom primjeru moguće je uočiti i promjenu riječi iz *tak* u *tada*, čime se mijenja perspektiva iz načina u vrijeme, dok ponovno zadržava originalno značenje:

5. SK: „Ani sa mu nečudujem.“ (Ensi 2018: 165)

HR: „Što me nije ni začudilo.“

6. SK: „Len tak máme akú-takú šancu.“ (Ensi 2018: 166)

HR: „Tek tad imamo kakvu-takvu šansu.“

U sedmom je primjeru također korištena modulacija te su promijenjeni i redosljed riječi u rečenicama i surečenicama, a time i perspektiva rečenice:

7. SK: „Telom sa mi rozleje zvláštne teplo.“ (Ensi 2018: 169)

HR: „Čudna toplina mi se širi tijelom.“

U idućem primjeru moguće je uočiti trostruku promjenu. Najprije se javlja proširenje kako bi se stavio jači naglasak da Alba ostaje bez vremena. Zatim se javlja transpozicija, gdje se mijenja rod imenice iz ženskog u muški, te naposljetku dolazi do modulacije, gdje se mijenja perspektiva time što se mijenja red riječi u rečenici, odnosno glagol *riješiti* više nije na samom kraju rečenice, kao što je bio u originalu:

SK: „Cítila som, že ma čakajú posledné dní, možno hodiny života a túžila som túto záhadu vyriešiť.“ (Ensi 2018: 160)

HR: „Osjećala sam da me čekaju posljednji dani, možda posljednji sati života i htjela sam riješiti taj misterij.“

V.3.1. Morfološke i leksičke pojave

Na sintaktičkoj razini pri prevođenju je također došlo do raznih morfoloških i leksičkih preinaka.

U sljedećem primjeru je pri prevođenju prilog *ukrutne* supstituiran drugim prilogom, *đavolski*. Iako se time ne mijenja naglasak na činjenicu da je Romanov osmjeh zloban, prilogom *đavolski* je nastojano dodatno naglasiti upravo njegovu zlobu:

SK: „Očami hľadám akúkoľvek pomoc u Romana, lenže ten sa vyšciera rovnako ukrutne.“ (Ensi 2018: 158)

HR: „Očima tražim bilo kakvu pomoć od Romana, ali se jednako đavolski ceri.“

U sljedećim primjerima vidljive se morfološke promjene u rečenici. Glagolsko vrijeme je promijenjeno, u prvom primjeru iz prošlog u sadašnje, te u drugom primjeru iz infinitiva također u sadašnje s česticom *da*, čime značenje ostaje isto, no sadržaj se mijenja. U istom primjeru dolazi i do sintaktičke promjene rečenice iz zavisne, objektne, u nezavisnu, suprotnu rečenicu, dok je u drugom primjeru od izvornog objekta u prijevodu nastala objektna rečenica. U trećem se pak primjeru događa leksičko-morfološka promjena roda imenice iz ženskog *svorka* u muški rod *čopor*:

1. SK: „Mohla by sa ti tam zaniest' infekcia a nechcem, aby si sa vo svojom stave zmietala v horúčkach.“ (Ensi 2018: 161)

HR: „Mogla bi ti se razviti infekcija, a ne želim da u ovakvom stanju dobiješ temperaturu.“

2. SK: „Prosím, dovoľ mi ošetriť ti tú ranu.“ (Ensi 2018: 161)

HR: „Molim te, dopusti mi da ti zbrinem za ranu.“

3. SK: „Že velím vlastnej svorke vlkov? Ochráňujem tú svorku?“ (Ensi 2018: 162)

HR: „Da zapovijedam vlastitim čoporom vukova? Branim taj čopor?“

Kako bi određeni dijelovi teksta u prijevodu bili što kohezivniji, u prvom primjeru je u prijevodu korišten prilog, dok je u drugom primjeru promijenjen rod imenice iz ženskog u muški. Iako je glavni lik, Alba, djevojka, u određenim situacijama u prijevodu joj se drugi likovi obraćaju

u muškom rodu. Razlog tome je što je imenica *vuk* u hrvatskom jeziku muškog roda, te je donesena odluka da se Chol u prijevodu koristi općom imenicom, budući da se time naglašava koliko ne cijeni Albu, što je vidljivo iz trećeg primjera. U četvrtom primjeru imenica *vlas* iz muškog roda prelazi u imenicu ženskog roda. Također, u originalu je imenica u množini, dok je u hrvatskom prijevodu u riječ *kosa* imenica koja se javlja samo u množini, odnosno *pluralia tantum*. U istom primjeru dolazi do prilagodbe oblika kako bi glagol *narasti* bio sročan imenici *kosa*:

1. SK: „Viem, že ten vlk vo mne som ja, ale aj táto tvár som ja.“ (Ensi 2018: 157)
HR: „Znam da sam ja zapravo taj vuk koji je u meni, ali i ovo lice sam ja.“
2. SK: „Dovolím si ešte rýchli pohľad na moje telo a na jazvu...“ (Ensi 2018: 157)
HR: „Dopuštám si brzi pogled na svoje tijelo i na ožiljak...“
3. SK: „Nezvyšuj na mňa hlad, vĺčko.“ (Ensi 2018: 165)
HR: „Ne povisuj na mene glas, vučiću.“
4. SK: „Už mi trošku [vlasy] podrástli, čo znamená, že vyzerajú ešte horšie ako predtým.“ (Ensi 2018: 167)
HR: „Već je [kosa] malo narasla što znači da izgleda još gore nego prije.“

Kod morfoloških pojava, zanimljivo je posebno istaknuti i sljedeću promjenu, transpoziciju.

U sljedećim su primjerima određene vrste riječi zamijenjene drugima, npr. imenica *hrôza* iz prvog primjera u prijevodu je postala glagol *užasavati*. U drugom primjeru se veznik *a* mijenja u česticu *zar*, dok se u trećem veznik *ale* mijenja u glagol *vidjeti*:

1. SK: „Naháňa mi hrôzu.“ (Ensi 2018: 154)
HR: „Užasava me.“
2. SK: „A myslia si, že som to ja?“ (Ensi 2018: 158)
HR: „Zar misle da sam to ja?“
3. SK: „Ale, ale, naše bezmenné dievča sa konečne vykúpalo.“ (Ensi 2018: 158)
HR: „Vidi, vidi, naša bezimena djevojka se konačno okupala.“

U četvrtom je primjeru u dijalogu promijenjena vrsta riječi iz glagola *nemôct'* u prilog *nikako* kako bi dijalog bio prirodniji, dok je u petom došlo je do obrnute promjene. Glagolski

pridjev trpni *zlomená* se pri prijevodu iz slovačkog u hrvatski jezik promijenio u perfekt glagola *slomiti*:

4. SK: „Nemôžeš.“ (Ensi 2018: 162)
HR: „Nikako.“
5. SK: „Vypočúvaniam vzdorovala takmer ako ty, no už sme ju mali skoro zlomenú.“ (Ensi 2018: 163)
HR: „Odupirala se ispitivanjima skoro kao i ti, no već smo ju skoro slomili.“

Zanimljivi primjeri transpozicije su i sljedeći, gdje se u šestom koristi u dijelu rečenice u kojem se javlja nesročni predikatni atribut. Originalni dio imenskoga predikata, *hasiť si*, mijenja se u glagolsku imenicu *gašenje* te tako zadržava originalno značenje, dok istovremeno čini prijevod smislenijim. U istom primjeru prijedlog *o* se prevodi prijedlogom *na*, budući da prijedlog *na* u hrvatskom jeziku više odgovara gramatici te padežnom odnosu u rečenici. U sedmom primjeru je došlo do leksičke preinake gdje je glagolski predikat *slabieť* zamijenjen imenskim *bivati*. Ovo je učinjeno kako bi se pomoću pridjeva *slabije* i *slabije* zadržao naglasak na priložima *viac a viac*, iako je pritom došlo do transpozicije, odnosno promjene vrste riječi:

6. SK: „Cholova oblúbená činnosť bola hasiť si o mňa svoje cigarety.“ (Ensi 2018: 160)
HR: „Cholova najdraža aktivnost bila je gašenje cigareta na meni.“
7. SK: „Moje telo každým dňom slablo viac a viac.“ (Ensi 2018: 160)
HR: „Moje tijelo je svakim danom bivalo sve slabije i slabije.“

U osmom primjeru spoj modalnog glagola s infinitivom, *musíme vypadnúť*, postaje elipsa infinitiva koja je nadomještena prilogom, *moramo van*, te je također korištena riječ drugog značenja, ali istog kontekstualnog značenja, te *vypadnúť* u prijevodu više nema metaforičko značenje. U devetom primjeru imenica *chyba* prelazi u prilog *krivo*:

8. SK: „Musíme odtiaľto vypadnúť čo najskôr!“ (Ensi 2018: 166)
HR: „Moramo van odavde čim prije!“
9. SK: „Chyba.“ (Ensi 2018: 167)
HR: „Krivo.“

U posljednjem izdvojenom primjeru vidljiva je promjena strukture rečenice gdje imenica u množini u prijevodu postaje imenica u jednini. U istom primjeru uočljiva je i povratna konstrukcija *valia sa*, koja se nije prenijela u hrvatskom prijevodu:

10. SK: „Z jeho brucha sa valia potoky krvi.“ (Ensi 2018: 168)

HR: „Iz njegovog trbuha teče potok krvi.“

V.4. Semantičke promjene

Od semantičkih promjena, često odabrana strategija prevođenja bila je distribucijski pomak, poput proširenja, kako bi prevedeni tekst imao više smisla i bio što koherentniji i razumljiviji čitatelju. Npr. u trećem je primjeru *rozžeravená vec* proširena u *crvena, užarena stvar* kako bi se čitatelju lakše i vizualnije dočarala vrućina predmeta te bol koja je Albi nanescena:

1. SK: „Ja hlúpa!“ (Ensi 2018: 154)

HR: „Kako sam glupa!“

2. SK: „Niekto na ňom musel posunúť to malé červené okienko.“ (Ensi 2018: 154)

HR: „Mora da je netko na njemu pomaknuo mali crveni pokazivač datuma.“

3. SK: „Keď sa ma po prvý raz dotkla tá rozžeravená vec, z úst mi unikol výkrik bolesti.“ (Ensi 2018: 160)

HR: „Kad me prvi put dotakla ta crvena, užarena stvar, iz usta mi je pobjegao krik boli.“

U idućem primjeru se u izvornom tekstu koristi slovački prefigirani glagol *vypustit'*, dok u prijevodu glagol nije u ovom obliku, već glagol *pustiti* ima priložnu ekstenziju *van*. Ovo je učinjeno kako bi čitatelju ciljnog jezika tekst zvučao što prirodnije, iako je to značilo da je ponovno bilo potrebno proširiti originalnu rečenicu:

4. SK: „Derie sa na povrch, no neviem, ako ho vypustit'.“ (Ensi 2018: 158)

HR: „Izbija na površinu, no ne znam kako ga pustiti van.“

Kod idućeg proširenja, gdje je u prijevodu korišteno više riječi za određeni pojam nego što je bilo u originalu, bilo zbog gramatičkih pravila hrvatskog jezika ili zbog lakšeg razumijevanja

teksta na hrvatskom jeziku, moguće je uočiti promjenu registra. Slovačka imenica *vypočúvačka* je razgovorna, dok prijevod *soba za ispitivanje* nije. Isto se događa još jednom u istom primjeru, a to su imenice *tvár* i *facu*. U ovom slučaju slovačka imenica nije razgovorna, dok hrvatska je:

5. SK: „V tej ich „vypočúvačke“ a smiala som sa Romanovi do tváre.“ (Ensi 2018: 159)

HR: „U njihovoj „sobi za ispitivanje“ sam se smijala Romanu u facu.“

Proširenje je moguće primijetiti i u sljedeća dva primjera, kako bi čitatelju tekst na hrvatskom jeziku bio razumljiviji, a u šestom primjeru može se primijetiti i veća razina eksplicitnosti, upravo zbog proširenja. U slovačkom se jeziku instrumental najčešće koristi uz glagole pokreta, za razliku od hrvatskog jezika (Sesar 2018: 30). U sedmom se primjeru pak futur tvori na drugačiji način; na slovačkom se koristi futur, dok je u prijevodu na hrvatski pri tvorbi futura korišten pomoćni glagol htjeti te upitna čestica *li*, dok se u slovačkom jeziku upitne čestice toliko ne koriste. Također, u slovačkom se jeziku pitanja mogu tvoriti na dva strukturno i semantički različita načina, te mogu biti totalna (*zistovacie otázky*) i detaljna pitanja (*doplňacie otázky*). U ovom primjeru prisutno je totalno pitanje, koje kao odgovor zahtjeva samo potvrdu ili negaciju, dok bi detaljno pitanje bilo potrebno odgovoriti punim odgovorom (Sesar 2018: 49–50). Oba primjera također spajaju semantičke i pragmatičke strategije prevođenja:

6. SK: „Neviem prečo, no aj mne mykne kútikmi.“ (Ensi 2018: 162)

HR: „Ne znam zašto, ali to razvlači i kutove mojih usana u osmijeh.“

7. SK: „Teraz ma zabijú?“ (Ensi 2018: 162)

HR: „Hoće li me sad ubiti?“

Također, s istim ciljem, na određenim mjestima je korišten drugi distribucijski pomak, redukcija, odnosno izostavljanje koje je omogućeno širim kontekstom, te su se riječi koje nisu nužne za razumijevanje teksta u ciljnom jeziku izbacile. U trećem primjeru redukcija je posljedica oblika, *skrútim sa do kľbka* je u hrvatskom jeziku prevedeno skraćeno u *sklupčam se*. Suprotno tome, u šestom primjeru redukcija je omogućena kontekstom, te su *ľudské oči* prevedene skraćeno samo pridjevom *ľudske*, budući da je iz konteksta razumljivo da se radi o očima:

1. SK: „Čo sa to deje?“ (Ensi 2018: 153)

HR: „Što se događa?“

2. SK: „A potrebujem sa dostať von.“ (Ensi 2018: 153)
HR: „Moram izaći van.“
3. SK: „Lahnem si naspät' na zem a skrútim sa do kľbka.“ (Ensi 2018: 154)
HR: „Legnem natrag na tlo i sklupčam se.“
4. SK: „Dovnútra vstúpi muž.“ (Ensi 2018: 154)
HR: „Ulazi muškarac.“
5. SK: „Pustím na seba vodu a z úst mi unikne tichý povzdych.“ (Ensi 2018: 157)
HR: „Pustim vodu i iz usta mi pobjegne tihi uzdah.“
6. SK: „Nie sú to totiž celkom ľudské oči.“ (Ensi 2018: 157)
HR: „Nisu sasvim ljudske.“
7. SK: „Pretože si nič nepamätám.“ (Ensi 2018: 161)
HR: „Ničega se ne sjećam.“
8. SK: „Hrejú. Sú to oči priateľa.“ (Ensi 2018: 161)
HR: „Tople su. Prijateljske.“

Uspoređujući iduća dva primjera redukcije uočljivo je da je u nekim situacijama, poput devetog primjera, dio rečenice izostavljen, dok se u drugim situacijama, kao što je vidljivo u desetom primjeru, u prijevodu koristilo manje riječi nego u originalu, budući da u hrvatskom jeziku ti dijelovi nisu potrebni za razumijevanje teksta:

9. SK: „Vtiahnem do seba vzduch a Louvel na mňa vzhliadne.“ (Ensi 2018: 162)
HR: „Duboko udahnem, a Louvel me pogleda.“
10. SK: „Až keď sa znovu premenila, zistili sme, že sme spravili chybu.“ (Ensi 2018: 162)
HR: „Tek kad se ponovno pretvorila smo shvatili da smo pogriješili.“

Još jedna manja promjena distribucijskog pomaka koja je korištena pri prevođenju je razlika u interpunkciji. Slovačka interpunkcija je gramatička, dok je hrvatska logička. Kako bi tekst bio koherentan te kako bi se stavio naglasak na određeni dio rečenice, u hrvatskom prijevodu sastavne rečenice su odvojene pomoću točke sa zarezom, čime se drugačije uputilo na granicu rečenice i parentetskoga dodatka, za razliku od originala gdje je pri istome korišten samo zarez. Time je u prijevodu došlo do umetanja rečenice koja sama po sebi nije povezana s glavnom, ali ju dodatno

objašnjava i upotpunjuje. U prvom primjeru stupnjevitom interpunkcijom kontinuumu sugerira veći stupanj odvojenosti, a time i veći stupanj nepovezanosti s osnovnom rečenicom:

1. SK: „Cítim ho prúdiť mojím telom, mojimi žilami, je mnou.“ (Ensi 2018: 153)
HR: „Osjećam kako teče mojim tijelom, mojim venama; to sam ja.“
2. SK: „Ten chlap je kus mäsa a ty, taká útlunká, si ho okamžite premohla.“ (Ensi 2018: 155)
HR: „Frajer je mrcina, a ti, tako sitna, si ga svladala u tren oka.“
3. SK: „Neskôr som sa o to prestala snažiť, chcela som ho len pochopiť.“ (Ensi 2018: 156)
HR: „Kasnije sam se prestala truditi; samo sam ju htjela razumjeti.“
4. SK: „Boli mi vtedy zverení, velil som ich výcviku.“ (Ensi 2018: 162)
HR: „Tad su mi bili podređeni; vodio sam im obuku.“

Također, uz brojne distribucijske pomake, moguće je uočiti i primjere bliskoznačnosti, gdje je bliskoznačnica u prvom prijevodu bolje odgovarala nego originalna riječ, budući da je glagol *imati* zamijenjen glagolom *znati*. U idućim primjerima je imenica *pohl'ad* zamijenjena imenicom *oči*, te su glagoli *netrafiť* i *namietiť* zamijenjeni glagolima *promašiti* i *pucati*:

1. SK: „Zaskočí ma, že mám takéto znanosti.“ (Ensi 2018: 154)
HR: „Čudi me što znam takve stvari.“
2. SK: „„Nemožné,“ vydýchne Chol a v jeho pohl'ade je výraz čistej hrôzy.“ (Ensi 2018: 168)
HR: „„Nemoguće,“ Chol uzdahne, s izrazom čistog užasa u očima.“
3. SK: „Chol na mňa ešte niekoľkokrát vystrelí, no netrafi.“ (Ensi 2018: 168)
HR: „Chol još nekoliko puta puca u mene, no promašuje.“
4. SK: „So zavrčaním sa obrátim, aby som videla toho, kto na mňa namieril.“ (Ensi 2018: 168)
HR: „Režeći se okrećem, kako bih vidjela tko je pucao na mene.“

U idućem je primjeru bliskoznačnost pomiješana s prijevodnim postupkom modulacije, odnosno promjene redoslijeda riječi. Također, riječ *scena* bliže je razgovornom registru od riječi *zážitok*. U šestom primjeru se prevođenjem imenice *úžas* imenicom *čudo*, pomalo izgubio osjećaj straha koji je prisutan u originalnom tekstu:

5. SK: „Od zážitku s Cholom nespím.“ (Ensi 2018: 156)
HR: „Ne spavam od scene s Cholom.“
6. SK: „V nemom úžase naňho hľadím.“ (Ensi 2018: 162)
HR: „Gledam ga nijemo, u čudu.“

Iako do sad nije spomenuta, u prijevodu ovog teksta moguće je pronaći još jednu semantičku strategiju, antonimiju. Njome se riječi iz originala prevode riječima suprotnog značenja. U prvom primjeru glagol *neostat'* je preveden kao glagol *dobiti* iz razloga što dekontekstualno funkcioniraju kao riječi suprotnog značenja. U idućem je primjeru glagol prebačen u negativni oblik te iako sami glagoli ponovno nisu uobičajeni primjer antonima, kontekstualno značenje i sadržaj su ostali isti. Također, u istom primjeru moguće je uočiti i modulaciju, budući da je promijenjen redoslijed riječi u rečenicama:

1. SK: „Nikdy som im nedala odpoveď, ktorú chceli počut' a nikdy som neostala bez trestu.“ (Ensi 2018: 159)
HR: „Nikad im nisam dala odgovor koji su htjeli čuti i uvijek sam dobila kaznu.“
2. SK: „Najprv musíme počkat', kým vyprechajú účinky liekov, ktoré potláčajú tvojho Vlka.“ (Ensi 2018: 166)
HR: „Najprije moramo pričekati, dok lijekovi koji potiskuju tvog Vuka ne prestanu djelovati.“

Imenica *zbraň* prevedena je hiponimom od prvog do zadnjeg spominjanja. Budući da je *zbraň* generalni pojam, u prijevodu je kao rješenje odabrana subordinirana imenica *puška*. U drugom primjeru također dolazi do modulacije gdje je promijenjen redoslijed riječi:

1. SK: „Za ním stojí Roman a zbraň mu pritláča na chrbát.“ (Ensi 2018: 167)
HR: „Iza njega stoji Roman, s puškom prislonjenom na leđa.“
2. SK: „S krikom pustí zbraň na zem a chráni si tvár pred mojimi zubami.“ (Ensi 2018: 168)
HR: „Ispušta pušku na tlo s vriskom te sklanja lice od mojih zuba.“

V.5. Pragmatičke promjene

Osim kod fraza i frazema, i u drugim primjerima u prijevodu moguće je uočiti razne funkcionalne ekvivalente, koji spadaju pod pragmatičke strategije. Funkcionalni ekvivalenti koriste se kako bi prevedeni tekst bio što kohezivniji i u duhu ciljnoga jezika. Iako primjeri u nastavku nisu prototipno pragmatički, pri prevođenju se orijentiralo na prenošenje poruke, koja se zbog različite gramatike, leksika, ali i kulture pojedinih jezika izrazila na drugačiji način u prijevodu u odnosu na original:

1. SK: „Tak a som späť.“ (Ensi 2018: 157)
HR: „Evo nas opet.“
2. SK: „Čaká nás ešte veľa zábavy.“ (Ensi 2018: 158)
HR: „Pred nama je još puno zabave.“
3. SK: „Podarilo sa mu vziať mi tú poslednú vec, ktorá zo mňa robila mňa, i keď som nemala poňatia, kto som.“ (Ensi 2018: 159)
HR: „Uspio mi je oduzeti posljednju stvar koja je bila moja, iako nisam imala pojma tko sam.“
4. SK: „Ten chlap je kus mäsa.“ (Ensi 2018: 155)
HR: „Frajer je mrcina...“
5. SK: „Teraz to príde?“ (Ensi 2018: 162)
HR: „Je li vrijeme?“

Također, u šestom primjeru, imenica *kompíci* pripada kolokvijalnijem varijetetu nego imenica *kamoši*, koja je i sama kolokvijalna, ali se čini da je u nešto češćoj uporabi od imenice *kompíc*:

6. SK: „Ako som už niekoľkokrát povedala tvojim kamošom.“ (Ensi 2018: 161)
HR: „Kao što sam već nekoliko puta rekla tvojim kompícima.“

Pragmatička strategija promjene interpersonalnog odnosa korištenjem etičkog dativa također je uočljiva u prijevodu, gdje se u dodavanju zamjenice *ti* u dijalogu lagano promijenio naglasak u dijalogu. Etički dativ uglavnom se koristi s nenaglašenim oblikom zamjenica te označava prisnost sugovornika:

SK: „Lebo to bude iba horšie.“ (Ensi 2018: 156)

HR: „Jer će ti onda biti još gore.“

U donjem ilokucijskom iskazu došlo je do promjene glagolskog načina iz kondicionala I. u prezent, pri čemu se mijenja i ton samog dijaloga, čime se u izvorniku također nastoji dobiti na jezičnom bontonu i stupnju pristojnosti u kombinaciji s modalnošću, dok je prezent, korišten u prijevodu, direktniji. Također, u prijevodu je izostavljena upitna čestica *li* budući da je navedeni dio teksta dijalog. Izostavljanjem upitne čestice nastojano je postići učinak prirodnijeg razgovora u prijevodu, pogotovo s obzirom na napetost scene, gdje bi upitna čestica potencijalno lagano narušila ton i pristojnost:

SK: „Chcela by si, aby som šiel s tebou?“ (Ensi 2018: 164)

HR: „Želiš da idem s tobom?“

U idućim primjerima moguće je uočiti smanjivanje eksplicitnosti izuzimanjem informacija u odnosu na originalni tekst:

1. SK: „zakvílim svoju otázku a pozriem do Cholových chladných očí.“ (Ensi 2018: 165)

HR: „zavapim i pogledam u Cholove hladne oči.“

2. SK: „Rukou si zájdem do svojich krátkych vlasov a zmučene prižmúrim oči.“ (Ensi 2018: 167)

HR: „Prolazim rukom kroz kratku kosu te mučno pritvaram oči.“

U nastavku je u prijevodu ponovno korišteno manje informacija nego u originalnom tekstu, no kontekst je pritom ostao isti. Iako je u izvornom tekstu time naglašeno da Alba očekuje konkretno Louvelovo mišljenje postavljanjem svog pitanja, u prijevodu se manjkom ovog dijela pitanja mijenja razina prisnosti između ova dva lika, odnosno dijalog postaje više formalan. U prijevodu je korišteno manje informacija iz razloga da se izbjegne neprirodan dijalog u hrvatskom jeziku:

3. SK: „Ako ich mám podľa teba zničit?“ (Ensi 2018: 169)

HR: „Kako bih ih trebala uništiti?“

4. SK: „Toto si mala na sebe, keď ťa priviezli. [...] Vezmi si to.“ (Ensi 2018: 169)

HR: „Nosila si ju kad su te doveli. [...] Uzmi.“

Suprotno tome, također je korišteno i dodavanje informacija u odnosu na originalni tekst, čime se pak eksplicitnost povećala:

1. SK: „Rozum, isteže.“ (Ensi 2018: 165)
HR: „Došla k sebi, naravno.“
2. SK: „Chol na mňa zagáni, akoby sa mu moje informácie nepovzdávali.“ (Ensi 2018: 165)
HR: „Chol me ošine pogledom, kao da mu se moje informacije nisu svidjele.“
3. SK: „Usmeje sa a jemne prikývne.“ (Ensi 2018: 170)
HR: „Nasmije se i nježno kima glavom.“

VI. Zaključak

U ovom diplomskom radu prevela sam dio prve knjige serijala *Spoločensvo: Zrod vlčej bojovníčky* slovačke autorice Laure Ensi. Knjiga pripada fantastičnom žanru književnosti, koji se počeo razvijati od davnina, iako kao sâm žanr postoji tek od XIX. stoljeća. Budući da se knjiga bavi fantastičnim bićima, vukodlacima, prije samog prijevoda nastojala sam približiti i pojasniti fantastiku kao žanr, a također i likantropiju, odnosno što predstavlja termin koji pod sobom objedinjuje vukodlake, odnosno ljude koji zbog određenih razloga, ovisno o varijanti, imaju sposobnosti pretvoriti se u vučji oblik. Također, prije prijevoda su također navedeni i objašnjeni brojni mogući načini prevođenja.

Prilikom prevođenja naišla sam na brojne prijevodne probleme, koje sam nastojala što uspješnije prevesti, koristeći se raznim prijevodnim postupcima i strategijama, te pritom učiniti vjeran prijevod originalnom tekstu, odnosno poštovati upravo tu metodu prevođenja. Detaljnom analizom nastojala sam prikazati na koji način i u kojim situacijama sam se odlučila za koji postupak ili strategiju prevođenja. Prilikom prevođenja, kao što je vidljivo i iz primjera, često sam i kombinirala više različitih postupaka i strategija prevođenja, dok su najčešće kombinirane semantičke i sintaktičke strategije, čime se često spajale u pragmatičke strategije.

Kao velikom obožavatelju fantastike kao žanra, bilo mi je izrazito zanimljivo i drago prevoditi upravo fantastičan tekst. Naravno, to ne znači da isto nije bilo izazovno. Na mnogim mjestima bilo je potrebno dobro razmisliti za koje prijevodno rješenje ću se odlučiti kako ne bih narušila koherentnost teksta, a da, ukoliko dođe do odstupanja, ona budu što manja. Također, odabrala sam upravo ovaj dio knjige jer sam ga smatrala dinamičnim te da sadržajno sadrži jako puno zanimljivosti i elemenata koji su popularni u fantastici, od akcije do magije, a upravo to što ovih par poglavlja mogu stajati i samostalno mi se posebno svidjelo jer čitatelju nije potreban širi kontekst da ih može shvatiti, te otkriva i shvaća stvari isto kao i Alba, koja nema svoja sjećanja.

VII. Literatura

Primarni izvor

Ensi, Laura. (2018.). *Spoločenstvo: Zrod vlčej bojovničky*. Košice: Vydavateľstvo Maxim, s.r.o.

Sekundarni izvori

Alba – Baby Name Meaning, Origin and Popularity. // the BUMP. XO Group Inc. (2023.).
Dostupno na: <https://www.thebump.com/b/alba-baby-name> (pristup 03.06.2023.).

Barić, Eugenija i sur. (2005.). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.

Bourgault Du Coudray, Chantal (2006.). *The Course of the Werewolf: Fantasy, Horror and the Beast Within*. New York: I.B. Tauris.

Botková, Zuzana (2013.). *Slovenská fantastika* (završni rad). Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity.

Chesterman, Andrew (1997.). *Memes of translation: The spread of ideas in translation theory*. Amsterdam: J. Benjamins.

Chesterman, A., Wagner, E. (2002.). *Can theory help translators? A dialogue between the ivory tower and the wordface*. Manchester: St. Jerome.

Cirlot, J. E. (1971.). *A Dictionary of Symbols*. London: Routledge.

Čagalj, Svítková (2014.). „Tipologija frazeološke ekvivalencije na primjeru hrvatskih i slovačkih frazema s ihtionimskom sastavnicom“ u: Vidović Bolt, Ivana (2014.). *Životinje u frazeološkom ruhu*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: FF Press. str. 33–47.

Đurčo, P., Mlacek, J. i sur. *Frazeologická terminológia*. Bratislava. (1995.). Dostupno na: https://www.juls.savba.sk/ediela/frazeologicka_terminologia/ (pristup 03.06.2023.).

Hrvatska školska gramatika. Dostupno na: <http://gramatika.hr/#> (pristup 03.06.2023.).

Ivir, Vladimir (1987.). *Teorija i tehnika prevodenja*. Sremski Karlovci: Centar „Karlovačka gimnazija“ Sremski Karlovci.

Kursar, M., Sesar, D. (2005.). *Slovačko-hrvatski i hrvatsko-slovački praktični rječnik s gramatikom*. Zagreb: Školska knjiga.

Łaskiewicz, Weronika (2019.). *Exploring Fantasy Literature: Selected Topics*. Krakov: Collegium Columbinum.

Laura Ensi (Author of *Zrod vlčej bojovničky*). // Goodreads, Inc. (2023.). Dostupno na: https://www.goodreads.com/author/show/18279767.Laura_Ensi (pristup 23.02.2023.).

Louvel – Baby Name Meaning, Origin and Popularity. // the BUMP. XO Group Inc. (2023.). Dostupno na: <https://www.thebump.com/b/louvel-baby-name> (pristup 03.06.2023.).

Mathews, Richard (2002.). *Fantasy: The Liberation of Imagination*. New York: Routledge.

Mendlesohn, Farah (2014.). *Rhetorics of fantasy*. Middletown: Wesleyan University Press.

Newmark, Peter (1988.). *A Textbook of Translation*. London: Prentice Hall.

Pavlović, Nataša (2015.). *Uvod u teorije prevođenja*. Zagreb: Leykam international d.o.o.

Roman – Baby boy name meaning, origin and popularity. // BabyCenter. LLC, a Ziff Davis company. (2023.). Dostupno na: <https://www.babycenter.com/baby-names/details/roman-3886> (pristup 03.06.2023.).

Sesar, Dubravka (2018.). *Pregled slovačke sintakse*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: FF press.

Slovník.sk: Prekladové slovníky. Ringier Slovakia Media s.r.o. a TEOS Trenčín. Dostupno na: <https://slovník.aktuality.sk> (pristup 03.06.2023.).

Slovenské slovníky. // Slovníkový portál Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. Dostupno na: <https://slovník.juls.savba.sk> (pristup 03.06.2023.).

Timmerman, John H. (1983.). *Other Worlds: The Fantasy Genre*. Bowling Green: Bowling Green University Popular Press.

Tuttle, Lisa (2005.). *Writing Fantasy and Science Fiction*. London: A&C Black.

Varner, Gary R. (2007.). *Creatures in the Mist: Little People, Wild Men and Spirit Beings around the World. A Study in Comparative Mythology*. New York: Algora Publishing.

Vinay, J. P., Darbelnet, J. (1995.). *Comparative stylistics of French and English a methodology for translation* [Prijevod: J. C. Sager i M. J. Harmel]. Amsterdam: J. Benjamins.

Vinay, J. P., Darbelnet, J. (1958.). *Stylistique compare du français et de l'anglais. Méthode de traduction*. London: G. G. Harrap & Co.